

Наше Слово

PIK LXIV № 3 (3206) ВАРШАВА, 20 СІЧНЯ 2019 РОКУ
ЦІНА – зл. 3,50 zł (VAT = 5%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

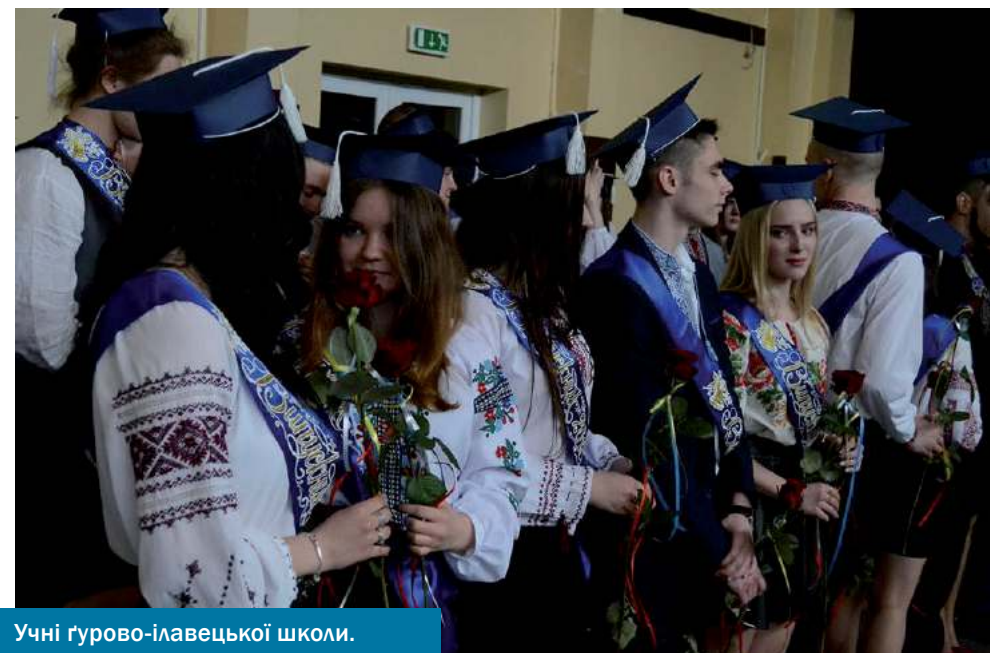
УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAIŃSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернетівська газета www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

Учні перемиської «шашкевичівки».

Учні української школи в Білому Борі.

Учні гурово-ілавецької школи.

Українські ліцеї – серед найкращих у Польщі

У Польщі опубліковано 21-й рейтинг веб-сайту Perspektywy.pl. Це інтернет-сторінка, яка спеціалізується на тематиці освіти та навчання. Серед 1000 найкращих польських середніх шкіл є українські ліцеї у Перемишлі, Білому Борі та Гурові-Ілавецькому.

У загальному списку ліцей при Комплексі загальноосвітніх шкіл № 2 ім. Маркіяна Шашкевича в Перемишлі зайняв 185-те місце. Директор школи розповідає, що своїм успіхом перемишляни завдячують високим результатам екзаменів на атестат зрілості.

— Іспити склали всі 17 учнів. Ми мали добрі результати з математики, хімії, біології, — перераховує директор школи Петро Піпка. Педагог звертає увагу, що це насамперед велика праця й заслуга вчителів, власне молоді та тих батьків, які зацікавлені справами освіти. Завдяки цьому учні «шашкевичівки» потрапили до хороших навчальних закладів, зокрема до медичного університету. Директору важко зрозуміти, чому представники української громади інколи бояться віддавати дітей до українських шкіл.

— У нас половина минулорічних випускників — учні родом із України. Вони з нуля мусили засвоювати польську мову й літературу. Завдяки своїй праці та зусиллям педагогів добре склали іспит. Наш успіх показує, що навіть у таких малих школах, коли є бажання вчитися, можна досягти хорошого результату, — говорить Петро Піпка.

Слід згадати, що «шашкевичівка» — це найкращий ліцей у Перемишлі та шостий за рейтингом у воєводстві.

Ліцей з українською мовою навчання ім. Тараса Шевченка в Білому Борі був 224-й (минулого року він посів 341-те місце). Цей навчальний заклад також найкращий у престижному рейтингу серед шкіл Щецинецького повіту та десятий у Західнопоморському воєводстві. Білобірчани — перша школа з українською мовою навчання, яка до нього потрапила ще в 2011 році.

— Ми вісім років опиняємося в рейтингу, — зазначає Андрій Дрозд, директор білобірської школи. Минулого року іспити на атестат зрілості складали 15 ліцеїстів. Більшість із них — громадяни України. Буває, деякі члени української меншини не віддають своїх дітей до українських шкіл, бо побоюються, що через учнів з України ті не встигати-муть вивчити всю програму.

— Така думка — це величезна помилка. Всім учням і вчителям важливо,

щоб випускні екзамени були складені якнайкраще. Є схема праці школи, програма, яку треба виконати. Тому є результати. Але, мабуть, не всі усвідомлюють, який у нас рівень, — додає директор.

Ліцей із українською мовою навчання в Гурові-Ілавецькому був 645-й у рейтингу веб-сайту Perspektywy.pl. Проте директорка закладу особливу роль приділяє рейтингу результатів екзаменів на атестат у повіті та воєводстві. У підсумку українські ліцеїсти з Гурова були другими в повіті, а у воєводстві — 34-ми на 136 шкіл. Загалом іспити в українському ліцеї у 2018 році складали 35 осіб, а не склала лише одна.

— Ми приймаємо до нашої школи всіх учнів. Що цікаво, діти з України, які вивчають польську мову лише три роки, всі успішно складають екзамени з цього предмету. Такого досягнення не мають навіть учні польських шкіл. І це — наш феномен, — заявляє Ольга-Марія Сич, директорка Комплексу шкіл з українською мовою навчання в Гурові-Ілавецькому.

Загальноосвітні ліцеї оцінювали за трьома критеріями: успіхи навчального закладу в олімпіадах, результати атестатів зрілості з обов'язкових предметів і результати атестатів зрілості з необов'язкових предметів.

Отримання місця в загальнонаціональному рейтингу вищих шкіл освітнього фонду «Перспективи» — заслужена причина гордості для кожної середньої школи: це свідчить про гарну атмосферу в закладі, створену вчителями, та амбітність учнів. Часто школи хваляться цим успіхом на своїх офіційних шкільних сайтах, оскільки саме цим приваблюють майбутніх учнів.

Відповідно до принципів, затверджених освітнім фондом, ті, хто опинився в рейтингу, мають право використовувати в 2019 році почесне звання «Золотої», «Срібної» та «Бронзової» школи 2019 року.

Український ліцей у Перемишлі, відповідно до місця в рейтингу, має «золоту» графічну оцінку якості, білобірчани — «срібну», а ліцей з Гурова-Ілавецького — «бронзову». ■

Павло ЛОЗА
Фото з архіву шкіл

«Інших не маємо». Як нам не «проспівати» і «протанцювати» наших лідерів

ІГОР ІСАЄВ,
головний
редактор
порталу
PROstir.pl

Один знайомий запитав мене: а які саме українці з Польщі стартують на виборах до Європарламенту? Яке ж було його здивування, коли я відповів, що таких — немає. Знайомому здавалося, що наша громада в Польщі, підсилена в додатку мігрантами з України, потужна, дієва і здатна до мобілізації. З цим можна навіть погодитися, з одним «але»: у нас катастрофічно бракує лідерів. Цей брак лідерів і професійних кадрів дуже добре описує постійно присутня в нашій громаді фраза: «інших не маємо».

А звідки їм узятися, якщо українське життя в Польщі стабільно регламентоване мало змінним проектним функціонуванням, на яке видає благословення єдиний центр, Міністерство внутрішніх справ і адміністрації? Вистачить лише побіжно проглянути те, на що щороку призначається фінансування і те, яким чином відомство нещадно ріже старі успішні і не допускає нові проекти. Це стосується не лише української, але й усіх інших меншин Польщі.

Проте одна річ — це те, що міністерство від нас хоче, щоб ми лише співали й танцювали. Тут навіть не варто шукати політичних мотивів — чиновникам за такі проекти краще звітуватися й розраховувати, на відміну від проектів менш «матеріальних», скерованих на вужчу публіку і більш витратних, як-от школа лідерів.

Інша річ — це те, що ми як громада на це не тільки погоджуємося, але й захищаємо фестивалі й гулянки, від частини з яких можна було б відмовитися. Це питання постійно звучить у громаді: з одного боку, кожна спільнота, особливо в менших осередках, хоче мати «свій» культурний захід. З іншого — це все в умовах обмеженого ресурсу. Під «обмеженим ресурсом» у нас переважно розуміють мізерні фінансові можливості, однак я додав би до цього сміливіше припущення: небезпечніший від браку коштів для нас — брак кадрів.

А виходить так, що ми наших потенційних лідерів «проспівуємо» і «протанцюємо». Адже українські співаки в Польщі — це щось загальноприсутнє, натомість українська «скляна стеля», а радше «липка підлога» в польській політиці обмежується самоврядуваннями (подеколи, великими зусиллями і якщо виборчі пропорції д'Ондта дозволяють — нам вдається мати одного представника в Сеймі РП). От і все.

Це викликає величезні суперечності серед українців у Польщі як цілості. Українські мігранти, серед яких досить великим є лідерський потенціал, воліють «закритися на Україні» і не зачіпають радше української тематики в Польщі, значно більш вибухонебезпечної, ніж «українське в Україні». Потенційні лідери української меншини в Польщі, в контексті потакання націоналістичним настроям над Віслою, усе частіше ідуть в самоізоляцію чи самообмеження, або знову ж — «закриваються в Україні».

І виходить так, як в Палестині дві тисячі років тому — залишається один глас того, що волає на пустелі, навколо якого тисячі голосів своїх, що наказують йому не волати. Немає пророків у власній спільноті, перефразовуючи відоме твердження.

Тим часом лідери нам необхідні не просто для якихось високих громадянських амбіцій — українські лідери в Польщі після акції «Вісла» є запорукою виживання українського як такого. Депортація зробила українство в Польщі річчю елітарною, лідерською самою в собі, щоб бути українцем у цій державі, потрібно не просто народитися у відповідній родині, потрібно бути на голову вище від оточення і мати сміливість сказати «я — українець чи українка» (такої сміливості не потрібно при публічній декларації польської національності). Коли ми втрачаємо лідерські якості і

лідерів, прокрустове ложе суспільства відтинає нам голову, і вже немає кому голосно заявити про своє походження.

Без лідерів ми так і приречені нарікати: «акція „Вісла” зі 140 тисяч українців зробила сьогодні 50, 40, 30, 20, 10 тисяч і так далі». Без лідерів українці у Польщі стають найгіршим, що може принести асиміляція — звичайним народом. А звичайний народ у наших широтах спрваджується до маси, котра слухає одного лідера, і ним ніколи не є і не буде один із нас. Звичайний народ роками слухає одного «Великого Лідера», щоб потім в одну ніч у ньому розчаруватися, крикнути: «зрада!» і піти любити іншого, до наступної ночі. І так без кінця.

У такій системі зовнішніх подразників, коли дії нашої громади нерідко мотивуються не нами запалюваними ліхтариками в акваріумі, на котрі або від котрих ми зграйкою пливемо, ми живемо вже не перший рік.

Щоб перервати закляте коло цієї не до кінця привабливої сансари*, нам потрібні власні лідери і у великій кількості. Вони мають сваритися між собою, ненавидіти, любити — а водночас бачити спільні цілі і з любими та зненавидженими вміти взятися за спільний курс. Інакше пропадемо, приречено стражденно зазначаючи, скільки ж українців після акції «Вісла» залишилося в Польщі. ■

*Сансара — нескінченний цикл страждань та реінкарнацій у буддизмі.

Час Різдва:
продовження дискусії

Отець
ІГОР ГУБАЧ,
Пасленк

Годинник і календар не повинні затмарювати нас того, що кожна хвилина життя — це диво і таємниця.
Робін Шарма

Цей текст був опублікований автором у соцмережі Facebook 24 грудня 2018 року як відповідь та коментар до статті «Українська громада на порозі розколу. Новий церковний календар: всі або ніхто», який вийшов у тижневику «Наше слово» 23 грудня 2018 року. Автор переслав текст також до редакції «Нашого слова» з проханням про його публікацію.

24 грудня м.р. — різдвяний Святвечір для вірян римо-католицької церкви. У всьому світі вони сіли до вчорішньої вечері, ділилися оплатком, вітали одне одного, молилися у своїх храмах. Греко-католики Аргентини, Канади чи Бразилії сіли 7 січня ц.р. до святкового столу, де ділилися просфорою та вітали одне одного. А при нагоді цього особливого часу, наче бумеранг, повертається питання зміни календаря греко-католиків у Польщі з юліанського на григоріанський. (...)

Минулого року під час душпастирського візиту греко-католицькі священники Перемисько-Варшавської архієпархії провели серед своїх вірян опитування щодо того, чи хочуть вони запровадити григоріанський календар, чи залишити юліанський (у Вроцлавсько-Гданській єпархії це вже було зроблене раніше). Таке опитування стало відповіддю на постулати останнього собору,

що підняв це питання. Анкета аналізувала явища, з якими греко-католицька церква стикається вже багато років. У багатьох родинах «святкування» фактично відбувається якраз у період свят за григоріанським календарем (оскільки тоді приїжджають діти, тоді у нас вихідні на роботі, тоді немає сесії в університеті і т.д.). Дехто іде на крок далі, а саме: в ситуації, коли родичі взагалі не мають можливості святкувати за юліанським календарем, вони відзначають Святвечір тоді, коли ці родичі можуть приїхати.

У схожому становищі перебувають студенти, які приїжджають переважно 6 січня на Святвечір, а відразу після цього повертаються до університетів, бо починається сесія. Я пам'ятаю, що і сам одного разу мав таку проблему, незважаючи на те, що я був студентом католицького навчального закладу. Натомість у набагато гіршій ситуації перебувають студенти світських університетів. Це підтвердили результати опитування: 67% респондентів заявило, що хоче змінити календар. Безперечно, анкета мала дорадчий характер, і питання зміни календаря остаточно розглядатиметься на Соборі УГКЦ у Польщі. Питання календаря завжди викликає багато суперечок, з'являються численні аргументи і за, і проти. Найчастіше противники реформи наголошують на тому, що календар — це елемент нашої традиції і навіть еклесіальної (церква виконує спасительну роль у житті вірян — *ред.*) свідомості. Мені здається, що еклесіальна свідомість греко-католика — це щось набагато більше, ніж літочислення, це передусім глибока віра, обізнаність і любов до своєї літургії, східна духовність тощо. Якщо ідентифікатором нашої свідомості будуть лише такі елементи, як календар, це означатиме, що ми — лише національно-еклесіальні традиціоналісти, а не жива церква, а я вважаю, що ми є живою церквою.

Часто з'являються також думки про те, що завдяки різним календарям міжконфесійні подружжя можуть святку-

вати і одні, й інші свята. Тут натомість у мене виникає інше досить просте запитання: чи ми святкуємо день народження раз на рік, чи двічі? Звісно, можна сісти до столу і гарно провести час з родиною та друзями, але духовний досвід Різдва неможливо прожити раз, а за 2 тижні ще раз.

Колись я почув таку думку: «якщо ми змінимо календар — 6 січня я що, поїду в поле?». Відповідаю: 1. Я не знаю, яку роботу в полі можна робити 6 січня. 2. Якби ми змінили календар, свідомий греко-католик проживав би тоді свято Богоявлення. Так, це було би у день державного свята у Польщі. Може, колись складеться так, що у цей винятковий день на вулицях міст зустрінемося хода Трьох королів та процесія, що прямує до озера чи річки, аби освятити воду.

Схожа ситуація складається з останнім з 12 Великих свят літургійного року, а саме — з днем Успіння Пресвятої Богородиці. При зміні календаря це свято ми б також відзначали у державний вихідний (15 серпня). Наголошу, що у нас немає інших відмінних свят — лише ці дні припадають на різні дати у двох календарях. Ісус греко-католиків не приходить у світ 7 січня, а Ісус римо-католиків — 25 грудня. Він народжується один раз для нас усіх для того, аби дати нам усім спасіння. (...)

Я прочитав у «Нашому слові» статтю із воістину есхатологічною (прогнозуючою — *ред.*) назвою «Українська громада на порозі розколу. Новий церковний календар: всі або ніхто». Вже самою назвою ця стаття налаштує читача на певне почуття загрози, допускаючи, що будь-яка реформа має призвести до розколу (у тексті є також інші цікаві моменти, наприклад, «Ольштинська зустріч розпочалась літургією до Св. Духа в церкві Покрови Пресвятої Богородиці в місцевому храмі»). Автор цитує промови делегатів із засідання душпастирської ради, а насамкінець посилається на слова патріарха Святослава, який сказав, що Українська греко-католицька церква в Україні не збирається запро-

ваджувати новий календар. Натомість автор нічого не згадує про той факт, що за юліанським календарем в Україні дні свят є також державними вихідними. Не цитує інших промов патріарха, у тому числі такої: «Ми повинні прямувати до того, щоб святкувати Різдво та інші нерухомі свята за точнішим григоріанським календарем — так, як це зараз роблять не тільки католики, але й більшість православних церков світу. Це питання має не так догматичний, як дисциплінарний зміст».

Архієпископ Євген Попович у своїх промовах підкреслює, що рішення про зміну календаря прийме собор, а він сам натомість зробить усе, аби це не призвело до жодного розколу. І саме у цьому напрямку повинні діяти всі. У постсинодальному листі «Боже Слово і катехізація», прочитаним у наших храмах, патріарх Святослав перераховує катехітичні середовища і їхні завдання. Він говорить про роль сім'ї, священників, катехитів та парафіяльної спільноти, і саме в цих сферах ми повинні діяти і роз'яснювати питання календаря — щоби це не було лише «таке наше питання», аби мати аргументовані знання на цю тему. Лише тоді ми зможемо провести ретельну дискусію.

Кілька днів грудня для греко-католиків були часом святкування або несвяткування. Це точно час відпочинку, зустрічей з друзями. На жаль, багато людей не виконували жодної роботи з огляду на вшанування римо-католицьких свят, хтось взяв участь у літургії; хтось присвятив цей час на навчання, читання книг чи перегляду телевізійних програм. Шкода, що 7 січня багато хто з цих людей не мав часу та можливості, аби брати участь у святкових літургіях у своїх храмах. На мою думку, ми всі повинні глибоко і щиро молитися, аби майбутній собор був натхненний Святим Духом, а рішення, винесене на ньому (незважаючи на те, яким саме воно буде), ми прийняли з покорою та вірою в те, що така воля Божа, втілена у голосі Церкви. ■

Фото з Фейсбука Павла Адамовича

Трагічна смерть мера Гданська — прихильника української громади

Мер Гданська Павел Адамович помер 14 січня у лікарні після нападу на нього. Адамович — відомий своїми ліберальними поглядами. Українці згадують мера міста Гданська як людину, що завжди підтримувала події, важливі для України.

Поки Адамович боровся за життя, українці у Польщі поширювали інформацію в соціальних мережах про те, що підуть на акцію на його підтримку. «Підтримаймо мера! Пане мере, ми з Вами», — так вони закликали приєднатися до віча проти ненависті та насильства, яке заплановано на 14 січня.

Трагедія сталась у неділю ввечері. Коли Павел Адамович на сцені дякував людям за підтримку «Оркестру святкової допомоги» (відома благодійна щорічна польська акція), на нього накинувся Стефан В. і вдарив кілька разів ножем у груди — поблизу серця. Як виявилось пізніше, 27-річний нападник раніше відбув ув'язнення за розбійні напади.

— Це страшна новина, — говорить Єлизавета Кремінська, голова Поморського відділу Об'єднання українців у Польщі, вона згадує мера міста як людину, яка підтримувала Україну. — Дуже символічним був жест, коли Павел Адамович під час Помаранчевої революції повісив на пам'ятнику Нептуна у Гданську оранжевий шарф. Подібно було у грудні 2013 р., коли тільки почався Майдан в Україні, він почепив на ялинці перед входом до греко-католицького храму синьо-жовті прикраси, — згадує діячка об'єднання.

Адамович був теж присутній під час відкриття пам'ятника св. Володимира на прицерковній площі Гданська у травні 2015 року. У ході урочистості він відзначив, що Гданськ на карті Європи і в культурно-політичному просторі з'явився 997 р. з християнською місією св. Войцеха. Зазначив теж, що серед символів міста є хреститель Русі-України — князь Володимир Великий, який своїм образом буде гданшанам і гостям міста нагадувати, що Європа складається зі східної та західної «легені».

Єлизавета Кремінська додає, що завдяки сприянню Павла Адамовича українська меншина мала велику фінансову підтримку для реалізації своїх проектів.

— Завдяки рішенню мера ми користуємося безкоштовно приміщеннями для нашої домівки. Місто на чолі з Павлом Адамовичем першим у Польщі запровадило модель співпраці та підтримки мігрантів. Він сам завжди виступав проти насильства і расизму, — додає українка з Гданська.

Дехто з українців може пам'ятати мера Гданська завдяки його участі у вікритті Фестивалю української культури у Сопоті у 2000 р.

Варто додати, що навесні цього року у Львові відкрито офіс представництва Федерації роботодавців Поморського воєводства. Це стало першою подібною ініціативою польського міста за межами східного кордону. Його завдання полягає не лише в рекрутації нових працівників для підприємств Поморського воєводства, а й проведенні статистичних досліджень, необхідних, щоб краще зрозуміти, хто з українців обирає для працевлаштування Гданськ, а хто і з яких причин — інші польські міста.

Вранці 14 січня на своєму Фейсбуці мер Львова Андрій Садовий написав: «Павел Адамович — мер Гданська. Друг Львова і України. Сьогодні бореться за життя після замаху. Тримайся, Павле! Trzymaj się, Pawle!».

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

Набір кандидатів на посаду спостерігача на вибори в Україні

Міжнародний фонд солідарності, що діє в рамках завдання Міністерства закордонних справ Республіки Польща, оголошує набір кандидатів на посаду довгострокового спостерігача президентських виборів в Україні (31 березня 2019 року).

Виїзд довгострокових спостерігачів планується приблизно з 11 лютого по 10 квітня 2019 року (з продовженням до 1 травня для другого туру).

Вимоги: особи, старші 18 років; наявність банківського рахунку в злотих або євро; паспорт, що діє не менше одного року з дати набору; володіння англійською та українською або російською мовами на вищому рівні (мінімальний рівень B2); участь у щонайменше двох короткострокових або одній довгостроковій місії спостереження і професійний або науковий досвід, пов'язаний із Україною. Кандидати повинні мати громадянство Польщі і не мати громадянства України.

Спостерігачам покриватимуть витрати на переліт до Києва, перебування в Україні (харчування, проживання, страхування) та місцевий транспорт.

Заявки приймаються до 21 січня 2019 до 12:00.

Формуляр та подробиці — на сайті solidarityfund.pl.

Відзначення Дня Соборності України у 100-річчя Акту злуки в Любліні

Українське товариство в Любліні запрошує 22 січня приєднатися до відзначення Дня Соборності України. Як зазначають організатори, цього року воно матиме особливий характер, адже святкуємо 100-річчя Акту злуки — об'єднання двох українських держав — Української Народної Республіки та Західно-Української Народної Республіки в одну, соборну українську державу.

Урочистості з нагоди цієї історичної події розпочнуться в Любліні о 16.00 на Православному кладовищі на вул. Липовій, біля пам'ятника воїнам армії Української Народної Республіки. Після молитви й покладання квітів відбудеться, зокрема, міні-концерт українських пісень та колядок у супроводі бандури в приватній квартирі. Також зі словом про «День Соборності та його значення в історії України» виступить д-р Григорій Купріянович.

Зголошення до участі та пропозиції щодо програми можна надсилати за адресою електронної пошти: ukrtovarystvo@gmail.com.

Більше інформації — на сторінці Українського товариства у Facebook.

Запрошуються хори до участі в «Білобірському колядуванні»

До 21 січня можна зголошуватися на XXIV «Білобірське колядування». Уже багато років захід відбувається поперемінно в греко-католицькій та римокатолицькій святинях у Білому Борі, що поглиблює діалог між народами. Цьогорічна зустріч проходитиме в римокатолицькому храмі.

Хори білобірських парафій, які зголосяться до участі в події, мають виконати до трьох творів (максимально три вірші кожен), інші — до двох творів (максимально два вірші кожен). Гурти приїжджають за свої кошти.

«Білобірське колядування» відбудеться 27 січня о 16.00.

Колективи повинні зголоситися до 21 січня 2019 року особисто в Білобірському центрі культури та рекреації (вул. Тамка, 3), за телефоном: (94) 3739 466, електронною поштою: it.bckir@bialybor.com.pl або bckir@bialybor.com.pl

Концерт колядок у Валчі

13 січня у Валчі відбувся концерт колядок. Про це повідомляє сайт Вроцлавсько-Гданської архієпархії УГКЦ.

На початку концерту з вітаннями з нагоди свята Нового року виступили діти валецької парафії, яких підготувала вчителька української мови Ольга Захарчук. Крім дітей, у місцевому греко-католицькому храмі заколядував також хор «Оберіг» із Мяска. На закінчення концерту парох о. Аркадій Трохановський привітав усіх присутніх у храмі з нагоди Нового року, а диригент співаків хору Ірина Ренгач отримала дарунків від парафії. Завершуючи концерт, місцева спільнота та хор заспівали спільно «Многая літа» для всіх присутніх.

У концерті взяв участь, зокрема, бургомістр Валча Мацей Жебровський та представники Ради міста.

20 січня з вертепом у валецькій церкві виступить молодь із Білого Бору.

Українці допомогли збирати кошти на лікування дітей

Фото з архіву школи у Бартошицях

У всій Польщі в неділю 13 січня великі й менші місцевості включилися у 27-й фінал «Великого оркестру святкової допомоги» («ВОСД»). Кожне польське місто у власний оригінальний спосіб збирало кошти для фонду «ВОСД».

Упродовж усього дня відбувались аукціони, пробіги, мистецькі акції, а в багатьох містах — благодійні концерти. Як і в попередні роки, серед артистів, які брали участь у події, були також українські та лемківські музиканти з Польщі.

Українські музиканти заграли для «Великого оркестру святкової допомоги» в різних містах: у Лодзі виступив польсько-український гурт «Еней», у Познані — польсько-українська фольк-рок-формація «Крамбабуля», у Вроцлаві — лемківський фольк-рок-гурт «Надія», а в місті Міссісгага, що в Канаді, — фольк-рок-команда «The Ukrainian Folk» з Гурова-Ілавського. Крім того, в понеділок 14 січня, проводилася збірка грошей на «ВОСД» у школі № 8 ім. Лесі Українки з українською мовою навчання в Бартошицях (на фото).

Організація «Великого оркестру святкової допомоги» проводить кольорові карнавальні дійства, впродовж яких збираються гроші на благодійні цілі. Цього року гроші підуть на закупівлю обладнання для спеціалізованих дитячих лікарень.

Варто згадати, що ідею «Великого оркестру» підхопили в Україні, і в 2006 році було утворено Всеукраїнський благодійний фонд «Серце до серця». Завдяки співпраці польського та українського фондів 7 березня 2014 року у Варшаві організовано концерт, на якому заграли польські рок-зірки. Це був підсумковий концерт 22-го фіналу «ВОСД», під час якого волонтери збирали кошти для українців, що отримали поранення на Майдані та лікувалися в той час у лікарні міста Познань.

Спільне святкування Різдва

Різдво вже за нами. Проте не всі змогли святкувати його в рідних домівках. Кілька сотень осіб, в основному трудові мігранти з України, але також і місцеві українці, взяли участь у спільних різдвяних вечереях у греко-католицьких святинях та домівках, зокрема, у Гданську, Щеціні, Варшаві та Більсько-Бялій. У Гданську народження Ісуса Христа спільно зустріли кілька десятків українців. До Святої вечері долучився також консул-керівник Консульства України в Гданську Лев Захаршин разом із дружиною та сином. Нагадаємо, що під кінець старого року українська молодь у Гданську влаштувала флешмоб-колядування. У Щеціні українці смакували різдвяні страви в домівці. У Варшаві охочі могли приєднатися до урочистої вечері у світлиці церкви Успіння Пресвятої Богородиці УГКЦ. Спільно до вечері сіли також дорослі й діти з греко-католицької парафії бл. Миколая Чарнецького на вул. Доманевській та вірні української греко-католицької громади на південній Празі у Варшаві.

Створили теплу та затишну атмосферу для всіх, хто залишився на різдвяні свята сам, і в місті Більсько-Бяла. За різдвяним столом спільно вечеряли, обмінювалися побажаннями та колядували українці й поляки. Організатором події була польська політична діячка Гражина Станішевська.

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

Мер Варшави привітав
з українськими святами

Мер Варшави Рафал Тшасковський 7 січня привітав вірян східних церков: «Сьогодні всіх вірних православної та греко-католицької церков, які святкують Різдво, я б хотів щиро привітати». Він побажав спокою, здоров'я та більше часу з рідними. Нагадаємо, що саме Р. Тшасковський наголошував у ході своєї рекламної кампанії, що Варшава буде «для всіх», тобто говорив про різні групи людей, зокрема й нацменшини та мігрантів.

Вірних православного віровизнання привітав теж на офіційному сайті президент Польщі Анджей Дуда. Глава польської держави не лише побажав щастя, достатку та спокою, але й подякував за активну участь у святкуванні 100-річчя від дня здобуття Польщею незалежності.

Прем'єр-міністр Польщі Матеуш Моравецький, звертаючись на Твіттері до вірних православної церкви, побажав, щоб Різдво було повне радості, зрозуміння, пробачення та сердечності.

Рекордна збірка в рамках
акції «Свята без тата»!

Фото з фейсбука «Ініціатива Героям Майдану»

103 тис. злотих та 2 987 подарунків — це результат цьогорічної збірки «Свята без тата».

Нагадаємо, що акція, започаткована в 2014 році, мала бути одноразовою формою допомоги сім'ям бійців, які першими загинули на сході України. Як зазначають її організатори — «Ініціатива Героям Майдану» з Варшави — тоді ніхто не думав, що це лише початок війни, а кількість дітей-сиріт зростає до тисячі.

Минулого року, завдяки допомозі сотень людей, вдалося зібрати 70 тис. злотих. За ці кошти 2 800 українських дітей отримали святкові подарунки, у яких були не лише солодощі, дитяче харчування й іграшки, а й невелика сума грошей. Цьогорічна збірка, яка завершилася 7 січня, стала рекордною за всі роки. Загалом за весь час існування акції святкові подарунки порадували близько 10,5 тис. дітей.

Цього року акція «Свята без тата», організована «Ініціативою» у Варшаві за підтримки греко-католицької церкви та Українського дому у Варшаві, відбулася впрямі.

«Кукіз» порівняв дії Бандери
з вистрілом свиноматок

«Стріляти у вагітних свиноматок — це бандитизм. Це те, що робили Бандера й УПА з поляками», — сказав польський політик Павло Кукіз у прямому ефірі «Polsat News». Журналіст Пйотр Вітвіцький, який вів передачу, назвав порівняння, вжите головою парламентської партії «Kukiz'15», «сильним». «Яке порівняння? Це жива істота. Це свого роду етика. Це — вагітна дика свиня, це святе», — відповів йому політик.

У розмові для «Polsat News» Павла Кукіза питали, серед іншого, про заплановане вистрілювання декількох десятків тисяч кабанів для боротьби з вірусом африканської чуми свиней (АЧС).

Павел Кукіз є ініціатором виборчої комісії «Kukiz'15» та головою однойменної парламентської партії з 2015 року. І він, і члени його організації досить часто роблять емоційні заяви щодо українців та України загалом. Частину положень закону про Інститут національної пам'яті, які стосуються злочинів українських націоналістів, запропонували депутати саме цієї партії.

Слід згадати, що депутат «Kukiz'15» Томаш Жимковський нахабно перекручував інформацію про

українців у Польщі під час обговорень закону про Інститут національної пам'яті (ІНП) у Сеймі. Проте Комісія депутатської етики (пол. — Komisja Etyki Poselskiej (EPS) — прим. ред.), яка зайнялася справою його брехні, припинила розслідування цього інциденту. Так само, в 2016 році інший депутат цієї партії, Сильвестер Хрущ пропонував поставити стіну на польсько-українському кордоні.

В Польщі хочуть відкрити
нові українські консульства

Найближчим часом у Польщі можуть відкрити генеральне консульство України у Вроцлаві та два почесних консульства — у містах Катовиці та Кельці.

Про це в інтерв'ю для «Укрінформу» розповів посол України в Польщі Андрій Дешиця.

Підготовчі заходи щодо відкриття генконсульства у Вроцлаві планують провести у 2019 році, аби нова дипломатична установа розпочала роботу вже у 2020 році.

Посол повідомив, що відкриття нових консульських установ обумовлено збільшенням кількості українських трудових мігрантів у Польщі. Наразі в країні їх перебуває приблизно 1,5 млн.

Станом на сьогодні в Польщі функціонують чотири консульства (у Гданську, Варшаві, Кракові та Любліні) та 11 почесних консульств у різних регіонах країни.

Колядування в Перемишлі

Різдвяний час над Сяном є дуже інтенсивним — окрім традиційного святкування в родинному гроні діти та молодь «шашкевички» разом зі своїми вчителями та батьками організують вертепи, з якими відвідують українські хати. Отож і цього року радісну вістку голосили, між іншими, учні четвертого класу початкової школи, які декілька днів раніше були зірками шкільної «Куті» та своєю гарною та дотепною програмою очарували цілу аудиторію. Колядували також учні третього класу гімназії, збираючи кошти для традиційної класної поїздки в Київ, та учні третього класу ліцею, які отримані гроші мають намір призначити на організацію стоднівки.

Слід згадати про групу колядників, які самі себе дотепно називають «динозаврами», бо більшість з них вже давно завершила навчання в будь-якій школі. Збираючи гроші на потреби Народного дому, колядують в Перемишлі вже четвертий рік підряд та кожного року притягають до себе ще більше друзів. Таким чином перемиські «шляхетні волоцюги», ходячи від хати до хати, зібрали на Народний дім майже 6400 зл., — за що усім небайдужим, гостинним та шедрим господарям, які впустили колядників під свій дах, величезне спасибі!

Також третього дня різдвяних свят вже впрямі в авторській галереї перемиської художниці Малгожати Давидюк відбулося спільне колядування за присутністю священників усіх трьох місцевих конфесій. Розпочалося воно коротким концертом Матеуша Пеньонжка на фортепіано та виступом гурту «Трое зілля» зі Львова. Опісля господаря свята запросила всіх гостей на свої салони, де відбувався бенкет, на якій у свою чергу потрапила також згадана група колядників з Народного дому. Усі присутні ще довго пізніше колядували на зміну польські та українські коляди і шедрівки. (Кася КОМАР-МАЦИНСЬКА)

Стипендії у Польщі 2019

Польща пропонує цілу низку стипендій для громадян України та власних громадян, представників різних спеціальностей. Ми зібрали перелік стипендіальних можливостей, на які можуть подаватися українці.

Авторка статті Олена Гуменюк сама була стипендіаткою різних програм в Польщі. Вона зазначає: «Конкуренція може бути чимала. Тому, для того аби якнайкраще розрахувати свої шанси при подачі заявки на ту чи іншу стипендію, варто уважно вивчити умови участі в програмі та дослухатись до порад більш досвідчених колег».

Журналістка зосередила увагу на індивідуальних програмах. Вона описує коротко ініціативу, дає поради, до кого варто звертатися з запитаннями, які нюанси слід враховувати. Ось перелік цих стипендій:

- Стипендії від Студій Східної Європи Варшавського університету: «Стипендіальні програми в Польщі для українців» та «Стипендії у Польщі: можливості для професійного розвитку та міжнародної співпраці».

- Стипендія від Польського комітету ЮНЕСКО.
- Стипендія факультету Гуманітарних наук Варшавського університету (відділ «Artes Liberales»).
- Стипендія Гауде Полонія (Gaude Polonia).

- Національний центр науки (Narodowe Centrum Nauki) з різноманітним програм та стипендій. Тут кожен науковець може знайти корисну та актуальну інформацію.

- Стипендії від Польської академії знань на дослідницькі програми науковцям для роботи в архівах та бібліотеках Відня, Риму, Лондона та в інших наукових осередках Європи.

- Thesaurus Polonia — стипендія для іноземців (не громадян Польщі) від міністра культури і національної спадщини для істориків, антропологів, соціологів, філологів тощо.

- Стипендіальні фонди Ягелонського університету: Fundusz Stypendialny Ad Polonos для студентів та докторантів (аспірантів) польського походження, зокрема і з України та Fundusz Stypendialny im. Królowej Jadwigi для науковців та аспірантів (докторантів) із країн Центральної та Східної Європи (не громадян Польщі).

Повну версію статті читайте у нас на сайті під заголовком «Стипендії у Польщі.2019: практичні поради».

Опрацював на основі повідомлень **Павло ЛОЗА**

Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

Фото о. Богдана Фецюха

Український священник став жертвою
мови ненависті

31 грудня минулого року близько 20.00 години на гаражі пароха парафії УГКЦ в Тшеб'ятові (Західнопоморське воєводство), о. Богдана Фецюха, невідомий зловмисник написав антиукраїнський напис «UPA WON» (УПА геть — прим. ред.). А кілька днів раніше, 27 грудня, невідомі подрапали автомобіль священника.

— Коли мені пошкодили автомобіль, я подумав, що це хуліганська витівка, оскільки з усіма живу мирно. Однак, після того, як з'явився напис «UPA WON», стає зрозуміло, що хтось закликає до ненависті по відношенню до національних меншин», — каже о. Богдан Фецюх.

Гараж знаходиться приблизно 50 метрів від церкви, а три тижні тому відбулося посвячення відремонтованої святині за участю запрошених гостей. До речі, під час урочистостей о. Б. Фецюх разом з іншими мешканцями Тшеб'ятова та околиць, із нагоди 100-х роковин незалежності Польщі, був нагороджений золотою відзнакою за вклад у розвиток міста та гміни.

Богдан Патра — голова тшеб'ятівського гуртка ОУП, нагадує, що це не перший зловмисний акт проти українців: понад чотири роки тому під двері греко-католицької церкви кинуто петарду.

Тоді було сказано, що це хуліганська витівка, а винуватця піймали аж на Мазурах через декілька днів. Нині теж так кажуть, однак видно, що хтось має на меті «кусати» нас що якийсь час. А ми тут нікому не перешкоджаємо, живемо мирно, беремо участь у польсько-українських заходах, однак виходить — не всім подобається така співпраця. Можливо, це справді хуліганство, а може, хтось хоче нас налякати, оскільки той, хто це зробив, знав — чий це гараж, — розповідає Б. Патра. За його словами, на щодень у місті не відчувається напруга в польсько-українських відносинах.

Про випадок повідомлено поліцію.

Анна ВІННИЦЬКА

УКРАЇНА

Зеленський закінчив жартувати

Задовго до початку передвиборчої кампанії і ще до того, як сам Володимир Зеленський, відомий в Україні комік, підтвердив, що збирається йти у президенти, медіа не припиняли спекулювати щодо того, чи хоче він стати главою держави. Так, Зеленський виявився мало не лідером у передвиборчих рейтингах, наздогнавши Юлію Тимошенко та випередивши самого нинішнього президента Петра Порошенка. Зараз вже є офіційна заява від Зеленського про стартування у перегонах, однак йому ще залишається зареєструватися як кандидат.

Перший тур президентських виборів в Україні відбудеться 31 березня. Передвиборча кампанія почалася 30 грудня 2018 року разом із початком реєстрації у Центральній виборчій комісії (ЦВК) і висуненням кандидатів на президентський пост. Однак, фактично боротися за виборця кандидати та кандидатки почали ще задовго до цього. Так, Юлія Тимошенко оголосила про те, що балотуватиметься на посаду президента, влітку 2018 і представила програму «Новий курс країни». А Петро Порошенко, до слова, досі офіційно не заявив, чи буде висувати свою кандидатуру на переобрання. У нього є час до 4 лютого 2019 року, коли спливає термін для подачі документів від кандидатів у Центровиборчком.

Володимир Зеленський підтвердив спекуляції щодо своєї кандидатури дуже епатажно — у новорічну ніч, перед курантами, наче «між іншим» у новорічній програмі «Кварталу 95», яку транслиував канал «1+1».

«Зараз, за декілька хвилин до Нового року, я вам дещо пообіцяю і одразу виконаю. Дорогі українці, я обіцяю вам піти у президенти і одразу виконую. Я їду в президенти України. Давайте, зробимо це разом. З Новим роком, з новим слугою народу», — заявив Зеленський.

Цікаво, що його заяву транслиували у той час, коли традиційно на телеканалах показують привітання від президента. Виступ голови держави Петра Порошенка на каналі пустили вже після опівночі. Це, звісно, викликало скандал про начебто підтвердження факту особистої неприязні Ігоря Коломойського, українського олігарха з Дніпропетровська та власника телеканалу «1+1», до Петра Порошенка.

Хто такий Володимир Зеленський та чому він стає зіркою передвиборчої кампанії? Цей актор та шоумен здобув популярність як лідер «Кварталу 95». Зараз це програма, яка транслиується на телеканалі «1+1», раніше — команда коміків, які брали участь у КВК (Клуб веселих і кмітливих — рос. Клуб весёлых и находчивых — популярна в Росії та в пострадянському просторі телепередача-конкурс коміків). Із часом «Квартал 95» перетворився на продюсера та виробника шоу-проектів і розважальних програм російською та українською мовами. Учасники «Кварталу 95» створили не одну телевізійну програму, у яких висміювали українські правлячі кола. А сам Зеленський до Майдану грав у російських фільмах або російсько-українських кінопродукціях, скерованих переважно до російської аудиторії. Однак, після початку війни на Донбасі він зайняв проукраїнську позицію і, видається, обрав Україну у своїй подальшій кар'єрі.

Ідея про те, що Зеленський може стати президентом, мабуть, взялася з українського серіалу «Слуга народу», у якому Володимир Зеленський є головним протагоністом, а також продюсером. За сюжетом головний герой — шкільний вчитель, який стає справедливим і чесним президентом, щоб врешті вивести країну із кризи.

Так, у 2016 році була заснована партія «Слуга народу», яка раніше називалася «Партія рішучих змін». Головою політсили став Іван Баканов — керівник «Кварталу 95» з 2013 року. Партія не має нерухомості та коштів, але в неї є Вища рада, яка складається з акторського складу студії «Квартал 95».

▲ Володимир Зеленський. Джерело: Фейсбук В. Зеленського

«Перші чутки про намір артиста балотуватися у депутати привезли навесні 2018 з Женеви — з посиланням на слова Ігоря Коломойського. У кулуарах парламенту вони переказували історію так, нібито Тимошенко сама просила олігарха висунути Зеленського в президенти, щоб нейтралізувати Святослава Вакарчука (лідер українського гурту «Океан Ельзи» — прим. авт.), — пише видання «Українська правда», посилаючись на інсайдерську інформацію та власні джерела.

А далі все відбувалося зі швидкістю снігової лавини. Медіа публікували статті про те, наскільки реальні шанси Вакарчука та Зеленського стати президентами, про особливості кандидатів тощо. 13 листопада Київський міжнародний інститут соціології (КМІС), Центр Разумкова та Соціологічна група «Рейтинг» опублікували соціологічне опитування щодо майбутніх виборів президента, у яких одним із трьох лідерів (о, диво!) був Володимир Зеленський. Тимошенко набрала 6 20,7% голосів, Зеленський — 11,4%, Порошенко — 10,3%.

У цій історії потрібно пам'ятати, що «Квартал 95» зараз має підписаний контракт із телеканалом «1+1», власністю Ігоря Коломойського. Також більшість фільмів, авторами яких є Володимир Зеленський та «Квартал 95», фінансуються каналом «1+1». Тож без суперечок всі політичні експерти сходяться на думці, що насправді за Зеленським стоїть сам Ігор Коломойський.

Причину того, що Зеленський став реальним кандидатом, можна вбачати у стандартній проблемі українців перед кожними президентськими виборами — зневіренні у всіх політиках і політиках та міфічній вірі у кандидата-спасителя, ще не скомпрометованого, з «руками, які не кради». Попри весь сарказм довкола кандидатури Зеленського і те, що він не сходиться з перших шпальт медіа, нічого не відомо достеменно про його реальні шанси виграти президентські вибори. Небезпечність кандидатури Зеленського полягає у тому, що після перемоги на виборах він може луснути, як гарна мильна бульбашка, адже у нього не має за плечима жодного політичного досвіду, команди та знань про складний механізм, яким є держава. Єдине, що у нього є, — це популярність шоумена та підтримка олігарха. Останнє є тим більш небезпечне, адже це схема, яка спостерігалася в Україні до Майдану. ■

Катерина СЕМЧУК

Синод Вселенського патріархату, що відбувався з 9 по 11 січня, призначив керівника Київської ставропігії, тобто Андріївської церкви. Ним став архімандрит Михайл (Аніщенко). До цього архімандрит Михайл (Аніщенко) був настоятелем православного храму Аліпія Стовпника Вселенського патріархату в Анталії. У минулому він служив у Луцьку і був кліриком собору Всіх святих землі Волинської УПЦ (МП). Останні десять років архімандрит навчався в Греції, а потім став настоятелем церкви в Анталії. Як зазначає ВВС, владика Михайл допомагав голові Пісідійської митрополії, однієї з найдавніших у православ'ї й загалом у християнській церкві, до складу якого входила його парафія.

Громада церкви УПЦ (МП) у селі Шандровець Турківського району у неділю, 13 січня, прийняла рішення про перехід до помісної Православної церкви України. Про це повідомив голова Турківської РДА Олександр Лабецький. Шандровецька парафія УПЦ МП стала уже шостою на Львівщині, яка прийняла рішення перейти до ПЦУ. Напередодні такі рішення погодили найбільший храм УПЦ МП на Львівщині — церква Петра і Павла у Жовкві, церква Святої Великомучениці Параскеви П'ятниці, що у селі Карів Сокальського району, а також церкви УПЦ МП у селах Піщани та Верчани (Стрийський р-н) та м. Угнів (Сокальський р-н). Голова районної державної адміністрації Олег Кожушко повідомив, що настоятель церкви Московського патріархату у селі Карів Мирослав Кінас підтримує рішення парафіян про перехід до ПЦУ. Усього на Львівщині є 60 громад УПЦ МП. Процес переходу церковних громад УПЦ МП до ПЦУ триває по всій країні.

Львів визнали найкомфортнішим для проживання українським містом. Услід за ним у рейтингу опинились Київ та Одеса. Рейтинг «Індекс якості життя — 2019» оприлюднив міжнародний дослідницький портал Numbeo. Нещодавно портал опублікував щорічний рейтинг міст світу за індексом якості життя. У переліку з 226 комфортних для жителів міст планети опинилися й українські великі міста. Зокрема, Львів посів 174 місце (115,36 бали) і це найкращий результат для України. Київ — на 192-му (104 бали). Трохи позаду опинилась Одеса — 193 місце (102,76 бали), на 195-й позиції перебуває Харків (101,99), 201-ша позиція — у Дніпра (94,31). Загалом оцінювали 226 міст світу за вісьмама показниками: індексом купівельної спроможності, індексом безпеки, охорони здоров'я, вартості житла, співвідношення ціни нерухомості до доходів, індексом часу руху транспорту, забруднення і кліматичним індексом. Найкращим для життя в цьому рейтингу визнали австралійське місто Канберра (224,3 бали). До трійки найкращих також увійшли голландський Ейндговен (216,39 бали) і столиця американського штату Північна Кароліна Ралі (216,05 бали). Рейтинг українським містам псує стан навколишнього середовища. Раніше Numbeo дослідив, що вартість інтернету у Львові є однією з найнижчих у світі. Середня ціна інтернету у Львові — 3,93 доларів на місяць, а, наприклад, в столиці Ефіопії — 244.

Фільм польської режисерки Агнешки Голланд «Гарет Джонс» братиме участь в основному конкурсі Берлінського кінофестивалю. Про це повідомила прес-служба Берлінале. Заснований на реальних подіях політичний трилер «Гарет Джонс» — це історія відомого британського журналіста-дослідника Гарета Джонса, який попри смертельну небезпеку вирушив до України, щоб донести до світу всю правду про Голодомор. Саме його журналістські розслідування надихнули письменника Джорджа Орвелла на написання алегоричного роману «Колгосп тварин». У головній ролі — британський актор Джеймс Нортон. З українського боку в фільмі беруть участь Яків Ткаченко («Припутні»), Олег Драч («Кіборги»), Володимир Федорук, Анна Шайдюк, Анастасія Чала та Аліна Ковальська. Зйомки проходили в Києві та Київській області, де відзняли сцени подорожі головного героя Радянською Україною, а частина сцен, дія яких відбувається у Москві, була зафільмована в Харкові. Також стрічку знімали в Польщі та Шотландії.

Давня львівська аптека на пл. Міцкевича 8 вимушено переїжджає з історичного приміщення на першому поверсі так званого «хмарочоса Шпрехера», відомого також як Будинок книги. Про переїзд аптеки повідомила директорка управління охорони історичного середовища Лілія Онищенко. Вона висловила надію, що в приміщенні з автентичними інтер'єрами в стилі необідермаер далі працюватиме інша аптека. Особливістю аптеки в Будинку книги є те, що тут виробляють гомеопатичні препарати. Це єдиний такий заклад у Львові.

За pravda.com.ua підготувала **ав**

Огляд статей про шкільництво

Вчителі – робінзони

У «Нашому слові» останнім часом з'явилася низка статей, у яких презентується панорама українського меншинного шкільництва в Польщі.

Хоча стаття-розмова з Анною Смолинчак-Багінською, що зараз перед читачами, та раніше друковане інтерв'ю з Олександром Іванюком («НС» № 2 за 13 січня 2019 року) не виснажують теми навчання рідної мови, однак треба зробити декілька висновків із прочитаного.

Перший висновок — навчання української мови для нашої нацменшини в цілому зберігає статус-кво. Однак у Лігніці та на Підляшші бачимо прогрес. У вищезгаданому інтерв'ю з О. Іванюком видно великий потенціал для навчання рідної мови в Підляському регіоні.

Вчителька скромно заявляє про те, що в Білостоці «порівняно невелика кількість дітей» вчиться української мови. 54 учні — це, за її словами, небагато, і це лише початок!

Так само в Лігніці на хвилі ентузіазму батьків та вчителів утворилася українська початкова школа. Усім нам лишається сподіватися, щоб ентузіазм місцевих українців тривав якнайдовше.

Окремо хочеться згадати пункти навчання української мови, що виникають у Польщі за ініціативою мігрантів з України, які не хочуть піддаватися асиміляційному тиску довкілля, зокрема у великих містах, регіонах центральної Польщі.

В інших регіонах вчителі — зокрема, в українських початкових школах, пунктах навчання — проводять традиційні заходи, навчання іде своїм шляхом (про Поморський регіон писала Мирослава Ганаско, «НС» № 47 за 25 листопада 2018 року, «Підручники та плани на наступний рік»). Протилежну думку про необхідність появи підручників для навчання української мови в презентованій нижче статті висловлює вчителька-методистка з Перемишля Анна Смолинчак-Багінська.

Варто також згадати про те, що в Білому Борі та Мокрому навчання ведеться поза межами державного шкільництва (непублічні школи), а в Гурові-Ілавському — школою управління самоврядний сеймик Вармінсько-Мазурського регіону.

У Кошаліні вчителька української мови зауважує, що діти мігрантів «інші», ніж діти з української діаспо-

ри Польщі. («Діти в Польщі інші, ніж в Україні», «НС» № 21 за 27 травня 2018 року). З власного досвіду зазначу, що діти з України між собою і батьками (ще) не розмовляють польською мовою.

З опублікованих у тижневику статей випливає, що вчитель, зокрема з пункту навчання української мови, мов Робінзон Крузо, залишений сам на себе: готує допоміжні матеріали для навчання, культурні заходи (шевченківські свята тощо), турбується про кількість учнів, що приходять на уроки. Невже вчитель, який отримує мізерну зарплату, хоче надмірно трудитися, присвячуючи навчанню свій позашкільний час? Не кажу, що це повсякденне явище мінімалізму, однак така спокса напевно є очевидною.

У повідомленнях про хід звітно-виборчої кампанії в ланках Об'єднання українців у Польщі навряд чи зустрінемо постанову-рішення про допомогу вчителям із пунктів навчання української мови, зокрема про збільшення учнів у них (варто тут також нагадати про підтримку місцевих ланок ОУП для збільшення передплати «Нашого слова» в регіонах).

Багато хто слушно вважає, що часи Українського суспільно-культурного товариства пішли в забуття. Однак згадаймо про те, що при головному правлінні був штатний працівник — пані Любомира Кобеляк, яка займалася українським шкільництвом у Польщі.

учнями — реальний. Сама придумувала та виготовляла потрібні для уроку допоміжні матеріали, великою мірою використовувала легкодоступні та безплатні засоби в Інтернеті.

Контакт із батьками

Справа співпраці школи (пункту навчання) з батьками має бути пріоритетом, причому не тільки в українському меншинному середовищі. Як і всюди, є батьки, які хочуть допомагати школі, вчителю, а бувають і такі, що не зацікавлені в цьому.

Думаю, у наших школах за програму-мінімум слід вважати те, що батьки привели дитину навчатися рідної мови, бо багато є таких, що навіть цього не роблять. Вчитель, який має на уроці учнів, уже може зробити добру справу, досягти великих успіхів.

З іншого боку, цікавими спільними ініціативами можна все ж притягти до співпраці й інертних батьків. Це все знову-таки залежатиме від учителя.

Співпраця з освітянською владою та директорами шкіл

Співпраця з освітянською владою в Прикарпатті складається, як мені здається, цілком добре. Наведу як приклад, що в Прикарпатському воєводстві, єдиному в Польщі, вже декілька років проводиться кураторський конкурс української мови на рівні гімназії, а з наступного року планується на рівні основної школи.

Як працівниця ПЦНВ, кожного року, починаючи з 2010-го, організовую за фінансової підтримки підкарпатського куратора освіти велику 3–4-денну конференцію. Для порівняння, у Люблінському воєводстві, де я також працюю консультантом, у кураторії не погодилися на організацію та фінансування таких заходів.

Конференція відбувається восени, паралельно день-два — у Перемишлі, потім, як правило, переїжджаємо до Львова. Для проведення занять маємо можливість запросити та профінансувати освітніх спеціалістів, визнаних викладачів і відомих літераторів

Також на місцях активісти товариства та вчителі української мови активно працювали над тим, щоб українські діти вчилися рідної мови. Ось що про це пише Богдан Тхір у виданні «Український альманах 2019» (Об'єднання українців у Польщі, Варшава, 2019): «Варто у цьому місці згадати, що неабияку роль у справі пошуку потенційних учнів відіграв... мотоцикл «Ява» Теофіла Щерби (тодішнього вчителя-методиста — *ред.*).

До речі, не всі батьки майбутніх ліцеїстів були переконані в слушності ідеї навчати дітей українською» («Від спільного будинку до власної школи», с. 243). Від рідних професорів знаю про те, що не раз «наші люди» писали скарги до освітніх владних структур, що, мовляв, «Щерба тероризує» батьків і примушує їх посилати своїх дітей до українських шкіл.

Сам Т. Щерба закусав губи, сів на свій мотоцикл, а щоб не замерзнути — записав під шкіряну куртку «Наше слово», та їхав у наступне село, — говорять рідні професора.

Цього року завершенням звітно-виборчої кампанії в ланках має бути з'їзд делегатів із усіх гуртків ОУП. Якщо вони прибудуть на це загальнопольське віче без чіткої програми підтримки українського шкільництва в Польщі, такі вчителі, як А. Смолинчак-Багінська, залишаться самотніми робінзонами.

із Польщі та України. Усім учасникам конференції забезпечується перебування, вони сплачують лише кошти подорожі.

До участі в конференції запрошуємо не тільки місцевих учителів, але й українців зі всієї Польщі. Шкода тільки, що вчителі часто бувають важкі на підйом, тому залишаються невикористані проплачені місця.

Якщо йдеться про ставлення директорів шкіл до проблем функціонування пунктів навчання української мови, тут бувають суттєві відмінності. Є директори, які цікавляться, допомагають, але буває також по-іншому. Не всі розуміють, що навчання мови національних меншин збагачує дану школу, є способом підтримки багатокультурності в регіоні, може бути цінністю для всіх учнів і батьків.

Співпраця з Україною

Це щастя, що Львів недалеко від нас. Освітня влада міста дуже сприяє нашим ініціативам і, відповідно до поточних можливостей, надає кошти та підтримує організаційно.

Крім щорічного перебування вчителів у рамках конференції, я організовувала також тижневі канікулярні курси української мови для вчителів українських шкіл Польщі. Минулого року вдалося провести перший успішний дитячий читацький конкурс для 35 учнів. Діти, що приїхали до нас із усієї Польщі, не лише із Підкарпатського регіону, з великою радістю стали його учасниками.

Усі кошти на перебування наших делегатів у Львові виділяє обласна рада, і багато заангажованих осіб у Департаменті освіти та освітніх закладах допомагають в організації заходів на високому рівні. Зараз це все відбувається попри те, що в Україні продовжується економічна криза через війну на Донбасі.

Сподіваюся, що співпраця триватиме та розвиватиметься й надалі відбудуватимуться наші успішні спільні заходи. ■

Сторінку підготував
Орест ЛОПАТА

Вчителька-методистка української мови:

Шкільні підручники непотрібні

Стан навчання української мови на Підкарпатті

У нашому регіоні є пункти навчання, які працюють уже багато років. Дивлячись на географічну карту від північних окраїн воєводства, можемо згадати про Ярослав, Хотинець, Ніновичі, Кальніків, Перемишль, Сянік, Мокре, Репедь, Команчу, де навчаються від кількох до кількадесятьох учнів.

Останнім часом кількість відділень скоротилася (відділення в Запалові та Мриглодах). Звичайно, центральним місцем залишається українська школа «шашкевичівка» в Перемишлі, у якій зараз нараховується близько 200 учнів.

Специфіка праці вчительки-методистки

Як і в інших регіонах, пункти навчання віддалені один від одного.

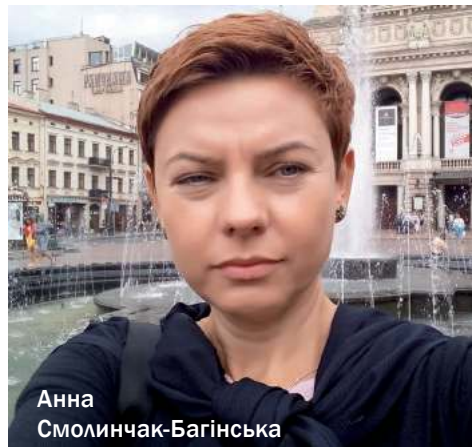
Як консультантці Підкарпатського центру навчання вчителів (ПЦНВ) мені випадає можливість зустрічатися з ними. Маю змогу поїхати до них, а вони приїжджають на конференції та семінари до Перемишля. Перебуваємо в постійному контакті.

Специфічним є те, що ми займаємось освітньою діяльністю на рідних землях. Це великою мірою допомагає розповідати дітям про минуле українського народу. Можемо учням представити реальні докази історичних подій, показати історичні місця, пов'язані з Київською Руссю.

Основна різниця — в методиці викладання культури та історії, але також у вихованні в душі національної ідентичності. У північних та західних регіонах Польщі вчитель має звертати увагу насамперед на рідні місця, звідки походять діди або батьки учнів.

Діти різного віку разом у класі

Головною проблемою роботи вчителів у відділеннях із навчанням україн-

Анна
Смолинчак-Багінська

ської мови, що функціонують у польській освітній системі, є вимушена необхідність збирати в об'єднані класи дітей різного віку й різного рівня знання мови. Вчитель стоїть перед викликом, як викладати предмет так, щоб знання дійшли до всіх дітей.

Парадоксально, але це добре, що в нас немає підручників, а останнє слово за вчителем. Учні під час уроку не зможуть користуватися єдиним навчальним посібником, бо вони мають працювати не всі разом, а в групах. Тому підручник лише заважатиме вчителю, бо в ньому матеріал подається для учнів із подібним рівнем знань.

Навчальні посібники вже зараз перестали бути найбільшою цінністю школи. Бачимо, що інноваційні школи світу, а також Польщі, відходять від користування ними. Праця без підручника вимагає від учителя проявів власної ініціативи, креативності, опанування вмінням самостійного творення освітніх програм. Одним словом, учитель сам має знати, чого та як хоче навчити дітей, беручи до уваги різний рівень знань окремих учнів.

Працюючи як вчителька української мови в гімназії, протягом багатьох років я не користувалася підручниками. Тому знаю, що такий спосіб праці з

ГРОМАДА

Свята
ЯК ВДОМА

Напередодні Різдва, 6 січня, у багатьох містах Польщі та у світлиці греко-католицької церкви, що на вулиці Медовій, 16 у Варшаві, всі охочі долучилися до урочистої вечері. Організатори святкування – священики, представники спільноти «Матері у молитві», волонтери – створили теплу та затишну атмосферу для всіх, хто залишився у Різдвяні свята в Польщі.

Традицію такого святкування започаткували три роки тому. Як стверджують організатори, кожного року людей стає все більше, цього разу було близько 60-ти гостей. На Святвечір завітали мешканці переважно Західної та Центральної України, що приїхали на роботу або на навчання до Варшави, або ж проживають тут вже давно. Приходили з родиною та друзями, бо зустрічати Різдво у церкві стало вже гарною традицією. Дехто лише напередодні дізнався про подію, тож для таких осіб це була приємна несподіванка.

Надія зі Львова приїхала до Варшави вперше, а до української церкви потрапила випадково. Співрозмовниця каже, що не змогла поїхати додому на свята: «Я тільки приїхала 30 грудня на роботу (до Польщі, — ред.) на три місяці, а сьогодні така нагода... Не очікувала, що тут буде так гарно. Приємно, що наші українці — згуртовані. То своє, то рідне...», — зі сльозами на очах ділиться враженнями вона. Інший співрозмовник — Владислав із Сум — розповів, що вже зателефонував родині в Україну та поділився позитивними враженнями від святкування й тим, що зміг провести Святвечір не на самоті.

Тих гостей, що були на заході не вперше, також наповнювали схожі емоції, як-от Лева зі Львова, який на такому святкуванні вже вдруге. Він розповідав, що приходить сюди з друзями та знайомими декілька років поспіль і дуже цьому радіє. Лев зазначив, що також відвідує світлицю щонеділі, коли тут організовують частування та різні ігри, приміром, «Мафію» — це популярна інтелектуальна гра з детективним сюжетом. Про невідому традицію пригощань та розмов розповіла також одна з активних учасниць цих ініціатив Марія, що завітала на святкування з дочкою.

Про саму ідею проведення Святвечору і про те, як все вдалось організувати, ми порозмовляли з представницями спільноти «Матері у молитві» — Іриною та Лесею з Львівської області. Все почалося три роки тому, коли жінки не мали змоги бути поруч з рідними в Україні на свята. Тоді ж виникла ідея «Різдва для всіх» — для тих, кого роз'єднують кордони і хто залишається в ці дні далеко від близьких.

Спочатку організаторки переймалися, чи зможуть правильно та успішно влаштувати таке свято. Та з часом побоювання пройшли, адже люди охоче долучались до «Різдва для всіх». Безсумнівно, не було б свята без волонтерів. До приготувань приєдналися понад 30 учасників. Ірина та Леся тішаться, що до проведення заходу постійно долучається молодь. У групі в соціальній мережі вони розподілили обов'язки: хто за які страви відповідає. Волонтери приносили їжу і готували тісто для вареників.

Все вдалося зреалізувати спільними зусиллями, гуртом. Страв було вдосталь, у найкращих українських традиціях: кути, вареники, голубці різних видів, рибя тощо. Як розповідають організатори, кути приготували більше 20 літрів, аби вистачило на всіх. Окрім смачного поєднання, цікавою частиною вечора було колядування. Бо ж яке свято без нього? Популярними того вечора були «Добрый вечір тобі...» та «Нова радість стала...».

Спілкуючись із гостями заходу, ми почули багато теплих слів на адресу організаторів, які допомагають українцям у Варшаві об'єднатися, відчувати святковий настрій, підтримати українські традиції далеко від домівки. ■

Леся КОРОСТАТЕВИЧ
Фото авторки статті

Народжується сила

Зараз на Землі є 59 чинних чемпіонів світу з боксу і четверо з них — українці: Олександр Усик, Олександр Гвоздик, Василь Ломаченко та Артем Далакян.

У рейтингу кількості чемпіонів світу Україна поступається тільки США, Японії, Великій Британії та Мексиці, розділяючи четверту сходинку з Росією.

Навіть, поминаючи офіційну статистику, легко зауважити, що у нас з'являється дедалі більше великих боксерів. У цій статті ми розповімо історію молодого чемпіона Польщі та переможця загальноєвропейських змагань серед молоді 2001-2002 років народження — Назара Микитюка.

Спортивний шлях юнака почався ще в родині, разом з братами-близнюками Максимом та Богданом. Хлопці пішли до Коломийської дитячо-юнацької спортивної школи (ДЮСШ) в 2013 році, за рік до самого Назара. «Спочатку батьки, особливо мама, були проти. Пам'ятаю, що тоді бокс в нашій сім'ї вважали хуліганським спортом. Родичі боялися, що хтось із нас отримає серйозну травму... Але вже після перших тренувань брати приходили додому і з запалом розповідали про свої старання. Звісно, це переважило стереотипи батьків і наступного року я вперше прийшов на тренування», — згадує свої «перші кроки» Назар.

У дванадцять років Назар почав відвідувати Коломийську ДЮСШ, а вже в п'ятнадцять почав навчання у Львівській школі олімпійського резерву. Пізніше юнак вирішив спробувати свої сили в іншій країні і поїхав до Польщі. За плечами в нього — нагорода в чемпіонаті України серед молоді 2001-2002 років народження, чемпіонський титул Західної України та членство в збірній України з боксу.

Цікаво, що брати-ровесники Назара теж досягли визначних успіхів у боксі. Богдан — багаторазовий чемпіон України, а Максим — чемпіон Європи на змаганні в Загребі (Хорватія, 2016 рік). Обоє братів — чинні члени олімпійського резерву України з боксу.

У Польщі шістнадцятирічний Назар вступає до боксерського клубу «Niedźwiedź Kętrzyn» під опікою колишнього тренера збірної Польщі, помічника тренера збірної Британії Еміна Хусейнова. Хлопець швидко завойовує чемпіонство Вармінсько-Мазурського воєводства і потрапляє на загальнопольську Олімпіаду в місті Конін (Великопольське воєводство).

«Мої перші змагання в Польщі пройшли не найкраще. На олімпіаді я провів серію з чотирьох успішних боїв. Але, на жаль, у четвертому, фінальному, спарингу судді, через незадоволення більшістю тренерів і глядачів, визнали перемогу за моїм суперником. Найгірше — розуміти, що в цьому бою я виклався на максимум і заслужив перемогу, але навіть цим не переконав суддів. Тоді я пообіцяв собі, що реванш виграю безкомпромісно!», — розповідає Назар. Боксер дотримався обіцянки і за півроку відстояв першість на Чемпіонаті Польщі (Грудзюнь, вересень 2018 року), перемігши суперника Ашота Гамуряна й отримавши одногосподу підтримку суддів. Це ще одна важлива перемога, яка притягнула до Назара увагу не тільки вболівальників, але і професійних боксерів.

Найсвіжішою гучною перемогою молодого чемпіона стала першість в турнірі класу «А» в Калінінграді (8 грудня 2018 року). Хлопець зійшовся у спарингу і здобув перемогу над естонцем і росіянином.

«Моїм підґрунтям перемоги завжди були і будуть регулярні тренування, підтримка рідних та друзів, віра в Бога і свої сили. Найважчим боєм завжди залишається спаринг із самим собою», — неспішно розповідає юнак. Перед змаганнями польські боксери їдуть на спеціальні збори в Олімпійському центрі підготовки у Закопаному, де відточують технічні та фізичні показники. Перед боєм до хлопця завжди телефонують мама і сім'я з рідної України. Безпосередньо перед виходом на ринг Назар звертається до Бога за підтримкою та справедливістю.

Не дивно, що героями та прикладами для Назара були і залишаються Олександр Усик (за віру в Бога та Батьківщину), Мухамед Алі (за незламну впевненість в собі і своїх силах) та Володимир Кличко (за ідеальну сконцентрованість та рівновагу під час бою).

▲ Назар Микитюк (справа) зі своїм тренером Еміном Хусейновим.

Нам, українцям, треба знати і підтримувати своїх героїв. Найкраще — коли ми всі разом слідкуємо за першими кроками людини до визнання. Адже завдяки цьому ми об'єднуємось, допомагаємо у спільному творенні історії не тільки нашої Батьківщини, але і справді братніх нам країн. ■

Дмитро СЛІВІНСЬКИЙ
Фото автора статті

Фото Павла Лоза

Цього року державна дотація на лемківські проекти запланована у розмірі **1 млн. 374 тис. злотих**. Ця сума збільшилася у порівнянні з минулим роком – тоді дотація становила **1 млн 146 тис. злотих**. Але зі схемою розподілу цих коштів, яку запропонував грантодавець, згодні не всі.

Одним менше, іншим – більше

Для Об'єднання лемків у Горлицях, яке організовує найбільш масштабний лемківський захід у Польщі – «Лемківську ватру» у Ждині – Міністерство внутрішніх справ і адміністрації (МВСіА) передбачило цього року 207, 5 тис. злотих (минулого року ця сума становила 220 тис.). Із неї найбільше грошей (150 тис. злотих) призначили на «Лемківську ватру» у Ждині.

Ще одна організація, яка діє в Горлицях – товариство «Руська бурса» – отримала майже 423 тис. злотих. Торік «Руська бурса» отримала на 100 тис. менше, тобто 323 тис. злотих.

Найбільше грошей передбачено для проекту «Лемківське радіо Лем.фм» – майже 360 тис. злотих. Завдяки такій дотації організація отримала на свій медійний проект на 90 тис. більше, ніж попереднього року.

Наступна організація – Товариство лемків (Стоваришіня лемків) – також отримує більше, ніж у минулому році. Зараз міністерство передбачає для цієї організації 207 тис. злотих (торік було 162 тис. злотих). Серед їхніх проектів найбільше фінансування матиме «Лемківська ватра на чужині» – приблизно 60 тис. злотих.

Лемківський ансамбль пісні та танцю «Кичера» отримує 197 тис. (торік вони

мали 166 тис.). Так само, для товариства «Лемко-Товер» з державного бюджету виділено 168 тис. злотих (торік було 152 тис. злотих). Як і в минулі роки, найбільші кошти з цієї суми призначили на організацію «Лемківської ватри» в Лугах та мультимедійні проекти.

Фонд «Стара дорога» має отримати 37 тис. злотих. Найбільше цього року – на лемківський дитячий освітній проект «Лемколанд».

У 2019 році міністерство вирішило надати дотації для Товариства розвитку музею лемківської культури в Зиндрановій на реалізацію своїх проектів в розмірі 86,5 тис. злотих.

Центр православної культури «Ельпіс» отримав 18,35 тис. злотих на конкурс лемківської поезії для учнів початкової школи та гімназії, а також на оцифрування своєї бібліотеки. Минулого року ця організація мала 16,5 тис. злотих.

МВСіА, відповідальне за справи нацменшин, підтримало товариство популяризації лемківської творчості «Серенча», призначивши організації 8 тис. злотих (на 1 тис. більше, ніж торік).

Відомство відмовилося фінансувати III етап відбудови будинку Лемківського ансамблю пісні та танцю «Кичера», проекти товариства «Лемко-Товер», зокрема – діяльність осередку та ремонт даху і фасаду будинку, яким користується організація, а також проекти Товариства лемків, товариства «Руська бурса» і «ОртгНет».

Музей у Зиндрановій зачинений для відвідувачів

Коли з'явилася інформація про дотації на 2019 рік, Музей лемківської куль-

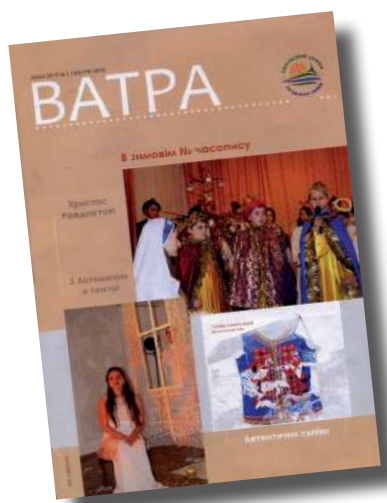
тури в Зиндрановій на своєму сайті та у соцмережі Facebook повідомив, що зачиняється для відвідувачів. «Нам прикро повідомити, що з 1 січня 2019 року музей Лемківської культури в Зиндрановій буде закритий для відвідувачів», – таку інформацію оприлюднили на сайті інституції.

Як зазначають автори повідомлення, рішення про закриття музею вони прийняли після відповіді, отриманої від міністра внутрішніх справ та адміністрації від 14 грудня 2018 року про зменшення коштів на діяльність музею. Заявники подали до міністерства заяву на 53 тис. злотих, а отримали лише 33 тис.

«Наданій суми у 2019 році не вистачить для того, щоб забезпечити туристичний рух і вести поточну діяльність Музею лемківської культури в Зиндрановій із бібліотекою та архівами», – зазначається у повідомленні. Водночас автори додають, що інша робота закладу не припиняється.

Музей лемківської культури був заснований у 1968 році завдяки зусиллям корінного мешканця Зиндранови – Теодора Гоча. До сьогодні їхня діяльність спрямовувалася на збереження та захист для майбутніх поколінь матеріальної і духовної культури лемків та Лемківщини.

Перелік коштів, виділених 2019 року міністром внутрішніх справ та адміністрації на виконання завдань для захисту, збереження та розвитку культурної ідентичності національних та етнічних меншин, можна знайти на сайті: mniejszosci.narodowe.mswia.gov.pl у розділі «Dotacje». ■

ВАТРА, ЗИМА 2019, № 1, ВИД. ОБ'ЄДНАННЯ ЛЕМКІВ, ГОРЛИЦІ.

Зимовий випуск «Ватри»

З приходом сніжної зими до нашої редакції надійшов новий номер журналу «Ватра». Оскільки це перший новорічний випуск, на обкладинці – різдвяні мотиви. Цього разу редакція розмістила на першій сторінці фото вертепу, представленого дітьми та молоддю греко-католицької громади на Вечорі колядок у Горлицях. Проте це не останні наймолодші представники

лемківської громади, яких побачимо в журналі. Редакція «Ватри» збрала фото малюків, які народилися у 2017–2018 роках. Це діти з лемківських сімей із Гладішова, Бліхнарки, Зубриці, Горлиць, Розділя, Снітниці, Кригу та Русина. На тому «дитяча» тема зимового випуску журналу не завершується. Одним із героїв чергової статті є Любомир Гойсак із Горлиць, який три роки тому розпочав свою пригоду з музикою. Малий лемко навчається гри на фортепіано в четвертому класі музичної школи і брав участь в 11 конкурсах, зокрема в Міжнародному конкурсі піаністів у Сяноці (де отримав титул «Срібного віртуоза») та Загальнопольському фестивалі давньої музики в Лежайську. Хлопець завжди був серед лауреатів і два рази посідав перше місце. Як досягнув такого успіху? Більше – у статті «Таланти, fascinaції...» Марії Редьки.

Головною темою видання можна назвати X з'їзд Об'єднання лемків, який має відбутися 9 лютого в Горлицях. У статті розповідається про початки діяльності організації, яка була заснована 30 грудня 1989 року (офіційно зареєстрована три місяці пізніше).

«Кожен з'їзд на потреби часу і майбутнього схвалює важливі постанови. Подібних постанов треба нам і по тим X з'їзді ОЛ», – заохочують до участі в події.

У статті прочитаємо не лише про заходи чи ініціативи, якими організація підтримує ідентичність своєї громади, але й про участь у виборах (також парламентських!), встановлення пам'ятників у місцях, пов'язаних з історією лемків.

Багато уваги в журналі приділено Михайлові Марковичу – меценату, почесному професору Львівської академії мистецтв. Він сам нещодавно переїхав із Німеччини на Лемківщину, де народився і де пройшло його дитинство. М. Маркович зібрав велику колекцію робіт українських художників, зокрема Івана Труша та Никифора Епіфанія Дровняка. Колекціонер видав два альбоми про їхню творчість і став ініціатором встановлення пам'ятників митцям.

Оскільки останній номер «Ватри» з'явився у новорічно-різдвяний час, є в ньому теж святкова тема. Редакція помістила спогад Івана Печуха з Брунар про його першу «велію на вигнанні».

«По молитві тато взяв в руки скибу хліба, котру поламав на кавальчики. Она заміняла просфору, бо церкви нашої не було, і зложив цілій родині найкращі побажання...», – читаємо у спогадах І. Печуха.

До минулого повертається й Адам Вевюрка, який у своїй статті описав село Команча.

Аналізуючи минуле села й регіону, автор сягає аж до часів Київської Русі. Він подає також різні пояснення, звідки взялася назва населеного пункту.

Традиційно лемко з Лігницького ліцею й історію місцевої школи. У п'ятнадцятій частині спогадів про лігницький ліцей автор згадує випускників 1998, 1999 та 2000 років. Натомість у статті «Учительська семінарія в Крилиці (1940–1944 рр.)» Адам Вевюрка пише про культурно-освітню роботу, яку в селах проводили учні шкіл.

Про осінню поїздку групи студентів україністики Ягелонського університету на Лемківщину прочитаємо в тексті Катерини Вальчак. Поїздка проводилася в рамках проекту «Галицькими шляхами». Студенти раніше відвідали також Бойківщину, Гуцульщину та Львів.

Традиційно у «Ватрі» знайдуть для себе багато цікавого любителі лікування натуральними методами (цього разу в журналі – косметичні рецепти) і відвідувачі культурних заходів, організованих у Центрі ім. Б.-І. Антонича в Горлицях. Весь перелік подій, якими жила лемківська громада в останні місяці старого року, й не лише ті, що відбулися в «Антоничівці», розміщено в «Лемківській хроніці». ■

Сторінку підготував Павло ЛОЗА

Історія

Перший український флотоводець – Сидір Білий

Історія Севастополя як сучасної військово-морської бази, анексованої Російською Федерацією в 2014 році, розпочинається з Дніпровської флотилії. У 1783 році вона першою зайшла в Ахтіарську бухту. Командував флотилією український кошовий отаман Сидір Білий. Отже, військово-морські сили України, а також головна база Чорноморського флоту починались із Сидора Білого. На жаль, його ім'я довгий час було несправедливо забуто.

Спершу він служив осавулом Запорізького козацького війська, потім був підполковником російської армії та першим кошовим отаманом Чорноморського козацького війська.

Відомий козак народився на Херсонщині 1716 року (за іншими даними — на рік пізніше). Точної інформації про дату та місце його появи на світ досі не встановлено. Вперше ім'я Сидора Білого з'явилося в документах Запорізької Січі, датованих 1768 роком. Тут він уже значиться «військовим осавулом». Сидір Білий відзначився під час російсько-турецької війни. Та війна закінчилася через 4 роки — тоді Росія отримала землі від Бугу до Дніпра.

Козаки для перемоги Російської імперії зробили дуже багато. Тож сподівалися отримати за це в користування частину нових земель — замість відібраних на Січі. Щоб обговорити це питання, в столицю Росії під керівництвом Сидора Білого відбула авторитетна делегація. Але в Санкт-Петербурзі козаків спіткала невдача. І, поки запорожці поверталися, Катерина II своїм указом взагалі ліквідувала Січ. У момент розгрому козаччини Сидір Білий був іще

Фото з Вікіпедії

в дорозі додому. Це, очевидно, врятувало його та інших членів делегації від можливої смерті.

Після ліквідації Запорізької Січі Росія знову згадала про козаків і почала заманювати їх для допомоги імперії, обіцяючи у відповідь привілеї. Усе це робилося задля однієї мети — не допустити переходу козаків на бік Туреччини.

Козацьких старшин почали приймати на державну службу, їм присвоювали армійські звання й виділяли землі. Білий став власником 9000 десятин наділу в районі теперішнього Донбасу і 60 десятин населених територій на річці Інгулець.

Отримані матеріальні блага і почесні не вплинули на рішення Сидора Білого відродити українське козацтво. У 1784 році він подає клопотання на ім'я імператриці про дозвіл сформувати козацьке військо за зразком Донського з козаків Новоросійського регіону. Відповідь зі столиці була позитивною, але через різні причини задумане не вдалося втілити в життя.

Другу спробу він реалізує під час відомої подорожі Катерини II до Криму. У Кременчуці старшини передали цариці прохання про організацію «війська вірних козаків». Оскільки тоді передбачалася нова війна Росії з Туреччиною, імператриця одразу дала згоду на нову мобілізацію колишніх запорожців. Російська імперія хотіла використати козаків як живий щит у потрібний момент, заохочуючи десь обіцянками, а десь і подачками. До 1788 року у військо козаків зголосилися 600 добро-

вольців. Інші не повірили вербувальникам і навідріз відмовилися служити Катерині II.

Сидора Білого вибрали кошовим отаманом, а місцем збору і дислокації коша стало урочище Василькове на річці Буг. Навесні того року турецький адмірал Гасан-Паші скерував свою ескадру зі ста кораблів на Херсон. Він планував знищити базу, де будувався новий флот. Проти турків спорядили Дніпровський парусний флот Пола Джонса, галерний флот принца Нассау і Козацьку флотилію під керівництвом Білого. 7 червня в Дніпровсько-Бузькому лимані відбулася кривава битва. Незважаючи на численну перевагу, турки зазнали поразки.

Убою особливо відзначилися козацькі «чайки». Вони були швидкими, вміло брали на абордаж ворожі кораблі різних класів і нищили їхні екіпажі. У цьому морському бою Сидір Білий отримав важке поранення і 19 червня помер. Усі його козаки отримали з царської казни по одному карбованцю. ■

Підготував
за допомогою інтернет-ресурсів
Олександр ХОМЕНЧУК

Історичний
календар
січень

5 січня 1880 р. на Івано-Франківщині народився Василь Костів (1880–1938), більше відомий під псевдонімом Верховинець, хореограф, перший теоретик українського народного танцю, композитор, диригент і фольклорист. Максим Рильський назвав Василя Верховинця «чародієм українського танцю».

1906 р. він потрапив до театру Миколи Садовського. «На літо до мене приїхав молодий ще тоді актор Костів, що пізніше грав під прізвиськом Верховинця, — згадував Садовський. — Цей молодий, але дуже музикальний хлопець дав мені ідею перекласти оперу «Галька» і «Сільська честь». У цьому театрі Верховинець працював як актор, хормейстер та диригент упродовж 1906–1919 років.

1935-го у Лондоні відбувся Перший міжнародний фестиваль народного танцю. Колективи оперних театрів з Києва та Харкова готували Верховинець. Танок «Гопак» виконувався у дуже швидкому темпі, схожому на вихор. Зал зустрів виступ бурхливими оплесками. Це був беззаперечний успіх.

Протягом 1927–1937 років його тричі заарештовували у «Справі СВУ», за вигаданими звинуваченнями у шпигунстві на користь Польщі, у організації повстання проти радянської влади тощо. У 1938 р. виїзна сесія Військової колегії Верховного Суду СРСР у Києві винесла Верховинцю вищу міру покарання. Розстріляли його у Києві 11 квітня 1938 р.

11 січня 1889 р. народилась Галина Домбровська (1889–1979, літературний псевдонім Галина Журба) — українська

письменниця. Писати почала ще у юному віці. 1912 р. переїздить до Києва та починає публікуватися у літературному журналі «Українська хата».

Протягом міжвоєнного періоду живе на Волині та у Львові, продовжує літературну діяльність. Зокрема, у Львові були надруковані дві повісті про недавні події національно-визвольної боротьби українського народу: «Зорі світ заповідають» (1933) та «Револуція йде» (1937). За першу повість письменниця отримала премію Товариства письменників і журналістів.

Після Другої світової війни Галина Журба емігрує: спочатку дістається до Німеччини, а згодом виїздить до США. В новій країні оселяється у Філадельфії. Тут пише дві знакові книги: автобіографічну розповідь «Далекий світ» (1955) та історичний роман «Тодір Сокір» (1967). Працювала в Організації українських письменників «Слово».

18 січня 1918 р. Уряд УНР очолив Всеволод Голубович (на фото). Після чергової кризи у відносинах укра-

Фото з Вікіпедії

їнських соціал-демократів і есерів у Центральній Раді голова Генерального секретаріату Володимир Винниченко подав у відставку.

Наприкінці січня 1918 р. у зв'язку з наступом більшовиків уряд залишив Київ і переїхав до Житомира, а потім рушив у напрямку Олевськ-Сарни. Після вступу на територію України австро-угорських та німецьких військ, які спільно з частинами української армії перейшли у наступ, уряд УНР у перших числах березня повернувся до столиці.

20 січня 1918 р. ухвалено резолюцію про об'єднання Кубанської Народної Республіки та УНР. Кубанська Народна Республіка — одне з десяти державних утворень, що виникли на теренах колишньої Російської імперії в 1917–1918 роках.

На Кубані етнічні українці становили майже 60% населення. Тож 1917-й проходив під знаком пробудження української свідомості кубанських козаків. Відбувалося налагодження зв'язків із Центральною Радою, обидві сторони обмінювалися делегаціями. Лідером проукраїнської течії був Микола Рябовіл — голова Кубанської Ради, один із найпопулярніших козацьких політичних діячів регіону. У вересні 1917 р., вітаючи українську делегацію на Кубанській військовій раді, Микола Рябовіл виголосив: «Дорогі гості! Мачуха-доля відірвала наших дітів Запорожців від матернього лона й закинула їх на Кубань... Царі робили все, щоб вибити з наших голів, з наших душ пам'ять про Україну й любов до Матері... Не діждали б цього вони ніколи».

Тож, 20 січня 1918 р. Законодавча рада Кубанської Народної Республіки таки ухвалила резолюцію про прилучення Кубані на федеративних засадах до УНР. До реального об'єднання не дійшло через агресію радянської Росії.

Підготувала
Олена ГУМЕНЮК

ЗАКЛИК

Управа гуртка ОУП
в Тшеб'ятові
та місцева громада
звертаються з проханням
про фінансову допомогу
для ремонту нашої домівки.

14 грудня 2018 р. внаслідок пожежі згоріла стеля поміж підвалом та поверхом. Вогонь знищив усі приміщення у підвалі та частину актового залу на поверсі.

Це — наш малий острів українства, місце зустрічей. Тут ми плекаємо нашу мову, культуру, підтримуємо традиції і звичаї. У такий спосіб ми зберігаємо і водночас заявляємо про нашу ідентичність.

Хочемо нагадати, що домівка у Тшеб'ятові — це одна з небагатьох будівель, яка є власністю української громади у Польщі.

Просимо всіх небайдужих про добровільні внески на банківський рахунок, зазначений нижче. Будемо вдячні за Вашу підтримку.

Банківський рахунок:
Związek Ukraińców w Polsce
Oddział Szczecin
ul. Mickiewicza 45

Nr konta:
30 1140 2004 0000 3802 7831 6390

z dopiskiem:
Odbudowa świetlicy
w TRZEBIATOWIE

КУЛЬТУРА

Зліва
Олеся Хромейчук.
Вистава
«Кляті мігранти».

Фото:
Гай Корбішлей

Мігранти мають таланти

Інтерв'ю з Олесею Хромейчук – режисеркою українського театру в Лондоні, викладачкою та дослідницею

У № 44 «НС» (4.11.2018) ми коротко писали про український Молодий театр із Лондона, який створили українські мігранти. Цей аматорський театр став широковідомим за своєю авторською виставою «Все, що залишилося» про війну на сході України. Авторка цієї п'єси, режисерка Молодого театру у Лондоні та водночас його засновниця розповіла «Нашому слові» про себе та творчу діяльність Молодого театру.

Звідки ти сама? Чому поїхала до Британії?

Я зі Львова. Приїхала до Британії у 16 років, тому що сюди переїхали мої батьки. Вони і є для мене прикладом тих відважних людей, які готові були покинути рідну країну, звикати до нової системи, культури, мови для того, щоб у їхніх дітей було краще майбутнє: без хабарів, без «домовленостей», корупції. Майбутнє, перспективи якого у власній країні, на жаль, вони не бачили на той час.

Приїхавши, я відразу почала вчитися. Спочатку думала стати журналісткою, отримала соціологічну і журналістську освіту в Лондоні (Goldsmith College), але під час навчання на магістерці в Оксфорді (St Antony's College) захопилася історією, зокрема дослідженням повоєнної історії дивізії Ваффен-СС «Галичина», і продовжила цю працю на докторантурі. У 2011 році я захистила докторську роботу в Університетському коледжі Лондона (University College London), і моя дисертація стала книгою «Невизначені Українці» ('Undetermined' Ukrainians. Post-War Narratives of the Waffen SS 'Galicia' Division, (Oxford: Peter Lang, 2013). Після цього я почала викладати історію України, Росії, Східної і Центральної Європи в Кембриджському університеті, Університеті Східної Англії та Школі слов'янських та східноєвропейських студій. А зараз викладаю історію в Кінгс-Коледжі (королівському коледжі у Лондоні – King's College London) і досліджую участь жінок у II Світовій війні та в сучасній війні на Донбасі.

А як почалася твоя театральна історія?

У Львові я вчилася у школі і грала в юнацькому театрі «Погулянка». Він і зараз діє і ним досі керує Віра Соломіна. Власне там, завдяки пані Вірі та іншим викладачам і викладачкам, я отримала акторські та режисерські навички і, попри те, що не стала професійною акторкою, продовжую їх використовувати і розвивати зараз.

Як виник Молодий театр у Лондоні, хто був його ініціатором?

Я заснувала театр у 2010 році. Тоді, вісім років тому, ми зібралися з друзями в українській домівці у Лондоні і вирішили спробувати поставити якусь виставу. Просто для себе і для таких як ми: молодих людей з України, які скучили за домом і хотіли збиратися разом після роботи і навчання, аби робити щось веселе, цікаве і творче. Так виникла наша перша вистава: я адаптувала «Ніч перед Різдвом» Гоголя — а якраз надходили Різдвяні свята — і ми з нею обійшли всі можливі українські осередки. Було дуже весело і нам, і глядачам, тож ми продовжили працювати далі.

Потім були вистави на основі поезії Шевченка, Стуса, Андруховича, Жадана, одна міні-вистава, заснована на свідченнях людей, які пережили Голодомор. Була вистава про мову: практично без тексту, лише з окремими словами різними мовами. Ми створили відеOVERSIU вірша Тараса Шевченка, записану в кількох країнах.

До нас почали долучатися інші люди, не лише україномовні. Репетиції проходили кількома мовами, і в якийсь момент ми вирішили, що потрібно розширювати коло не лише наших акторів, але і глядачів, а для цього треба перейти на англійську.

Хто грає у театрі?

Ми — не професійні актори, лише в одного з наших учасників є театральна освіта. У нас у всіх — різна «денна робота»: хтось працює у великій компанії, хтось на будівництві, хтось прибирає чи доглядає за дітьми (чим займаються багато мігрантів), хтось викладає в університеті. Але всі ми приходимо раз на тиждень в приміщення для репетицій і займаємося театром.

Спочатку всі втомлені після роботи і кількох годинних поїздок в метро, а вже за п'ять хвилин розминки з'являється якась нова енергія, і ми починаємо творчу роботу. Ми проводимо репетиції всіма мовами, якими можемо: більшість із нас — українці, але з нами працює і шотландець (який, щоправда, вільно спілкується українською), напівбританець та напівросіянин (який теж уже вивчив українську) і хлопець, батько якого — з Шотландії, а мама — зі Шрі-Ланки і Канади (наразі він знає лише кілька слів українською).

Отож, у нас багато різних поглядів на світ, на життя, на театр, але всіх нас об'єднує бажання розповідати зі сцени історії, які, можливо, наші глядачі більше ніде б не почули. Ми хочемо показувати людям, наскільки це можливо,

інше бачення життя мігрантів, війни, України та решти тем, які ми порушуємо у наших виставах.

Про що була ваша перша вистава?

Наша перша оригінальна вистава англійською, написана одним із наших акторів, Уїллеамом Блекером, називалася «Bloody East Europeans» («Кляті заробітчани»). Вона — про життя мігрантів зі Східної Європи в Лондоні.

А далі?

Другою була вистава «Як потрапити в Європу, або Мігранти мають таланти», вона була документальною. Ми зібрали інтерв'ю з нелегальними мігрантами з України і переклали їх англійською. Під час вистави актори приходили на «шоу талантів», розповідали про свій мігрантський досвід, а «судді» і глядачі, піднімаючи червоні або зелені картки, вирішували: чи залишити їх в країні, чи «депортувати». Так через гумор ми намагалися донести до місцевої публіки невеселі історії мігрантів, відомі лише ним самим, але не широкому загалу.

Зараз ви граєте виставу «Все, що залишилося» (англійською «All That Remains»), яка й зробила вас популярною поза межами української лондонської спільноти. Розкажи, про що вона?

Про війну на сході України. У виставі звучать історії не лише безпосередніх учасників війни, але й людей, які знаходяться за тисячі кілометрів від фронту і, попри це, відчують війну у своєму житті. При написанні п'єси я взяла за основу власний досвід і досвід моєї родини — мій брат Володя загинув на фронті у березні 2017 року — а також розповіді інших людей, зокрема, військової Оксани Якубової, історія якої розповідається у документальному фільмі «Явних проявів немає». Але, мабуть, найважливішим матеріалом для мене стали селфі-відео, які я знайшла в телефоні брата після того, як його особисті речі передали нам із фронту. Текст із цих коротких відео, на яких він розповідає про свій побут на передовій, увійшов до вистави дослівно, я лише переклала його англійською мовою. Тому ця вистава — також документальна.

Я знаю, що моя родина — лише одна з тисяч, які переживають втрату рідної людини на війні. У мене є можливість про це говорити, ще й за допомогою театру. У когось такої можливості немає. Але це треба робити. Українське суспільство навчилося говорити про війну. Ми оперуємо поняттями «двохсоті», «трьохсоті», «героїчно загинули», «наші захисники». Ми вже звикли до могильних плит, до військових пантеонів, до покладання політиками квітів біля пам'ятників у якісь важливі дні, до промов про героїзм і самопожертву. Але чи є в цій новій мові війни місце емоціям, вразливості, які переживають і люди на фронті, і ті, хто поза фронтом? Ця вистава дозволила мені знайти слова, щоб говорити про свій досвід, і я буду рада, якщо вона допоможе іншим говорити про свій досвід теж.

Розкажи, чому фестиваль в Единбурзі був для вас такий важливий?

Единбурзький фестиваль «Фриндж» — це найбільший театральний фестиваль у світі. У 2018 році за 25 днів на ньому було представлено понад 55 тисяч різних виступів. Туди приїжджають люди з усіх куточків світу, а вистави грають настільки різних жанрів, що кожен глядач може знайти собі щось до смаку. Для нас цей фестиваль — це можливість показати виставу глядачам, які не входять у нашу традиційну аудиторію. У Лондоні до нас приходять здебільшо-

го українці або люди, які цікавляться Україною. В Единбурзі до нас приходять ті, кого на переповнених фестивальных вулицях ми зможемо переконати обрати саме нашу виставу з тисяч інших, які відбуваються у той самий час. Перед і після вистави ми ходимо з плакатами і листівками з інформацією про виставу, розповідаємо, про що вона, чому до нас варто прийти. І так — шодня протягом усього тижня. Це досить виснажливо, це випробування для нас: як індивідуальне, так і для команди. Але — це унікальний і незабутній театральний і життєвий досвід. Ми справді пізнаємо своїх глядачів, а вони нас.

Минулого літа ми також роздавали листівки з інформацією про Олега Сенцова (і його оповідання «Заповіт» у перекладі нашого актора Уїллеама Блекера).

Якою є українська спільнота в Лондоні? Які її особливості?

Українська громада у Великобританії дуже різна. Є люди старшого покоління, котрі приїхали під час і після II Світової війни. Завдяки їм в українській діаспорі є домівки, церкви, суботні школи. Це — люди, які створили інфраструктуру для подальшого розвитку громади. Їхні діти та онуки продовжують бути активними. Наш театр, зокрема, тісно і плідно співпрацює з Влодком Павлюком та Ліндою Аллісон, головами лондонського та Единбурзького відділів Союзу українців Британії. Лондонська домівка для нас стала майже рідною, а Единбурзька громада тепло зустрічає нас щоразу, коли ми приїжджаємо на фестиваль. Приміщення для репетицій у Лондоні нам цілком безкоштовно надає Товариство св. Софії, за що ми їм безмежно вдячні. Ми також тісно співпрацюємо з Українським інститутом. Якби не ці установи, люди, які приїхали до Британії вже з незалежної України, мусили би починати будувати все з початку.

Серед тих, хто приїхав протягом останніх 10-20 років, є дуже різні люди. Є такі, що підходили після наших вистав про незареєстрованих мігрантів і казали: «ця вистава про мене». Є також люди, що працюють у великих офісах фінансист(к)ами, адвокат(к)ами тощо. Я з досвіду власної родини знаю, що це дуже непросто — покинути все і почати життя з початку, тому завжди захоплююся відвагою людей, які зважуються на еміграцію. Я знаю, що такі кроки потребують великих зусиль.

Звісно, у спілкуванні різних поколінь є чимало непорозумінь, але, за моїми спостереженнями, нинішні події в Україні об'єднали різні прошарки української громади. У часи протестів на Майдані чи волонтерської діяльності під час війни нас більше об'єднувало, ніж роз'єднувало.

Ти розповідала, що досліджуєш участь жінок у війні на Донбасі. Які відкриття вдалося зробити?

Найбільше мене здивували відповіді учасниць війни на Донбасі на мої запитання. Вони мало відрізнялися від тих, які я почула від ветеранок II Світової війни (жінок, які служили в УПА чи в Червоній армії). Сьогодні жінки потерпають від схожих проблем: від браку одягу та взуття, яке б їм пасувало, і до інституційної та правової дискримінації у військовій сфері, нерозуміння самої ідеї гендерної рівності в суспільстві. Тішить те, що завдяки своїй науковій роботі я зустріла багато жінок, науковиць, активісток, які порушують ці питання знову і знову, а отже — є надія на зміни. ■

Розмовляла Катерина СЕМЧУК

РЕЦЕНЗІЇ ТА ОГЛЯДИ

ОЛЕСЯ
ЯРЕМЧУК.
**НАШІ ІНШІ.
ІСТОРІЯ
УКРАЇНСЬКО-
ГО РІЗНОМА-
НІТТЯ.**
ЛЬВІВ: ЧОВЕН,
2018, 208 С.

Українські інші

Свого часу я вважав, що етнокультурне розмаїття в Україні залишилося в двох-трьох областях: на Буковині, на Закарпатті, в бессарабській частині Одещини. Бо так сталося — кого вибили, кого виселили, кого асимілювали. Певною мірою так було, і відомі репортажні книжки, як приміром «Точка перетину» Олександра Гавроша про Закарпаття чи окремі документальні вилазки у Буджак (ще одна назва згаданої частини Одещини) це підтверджували. Збірка репортажів Олеси Яремчук «Наші інші» поширила цю географію ще на шість областей. Разом усіх текстів є 14.

Олеся Яремчук — ровесниця незалежної України, і на даний момент, попри юний дещо роззброюючий вигляд (що певним чином допомагає у поїздках і розмовах), є визнаним авторитетом у новій українській репортажистичі. Вона стала лауреаткою, а потім кура-

торкою конкурсу художнього репортажу «Самовидець», співпрацювала з сайтом репортажу «The Ukrainians» і очолила редакцію видавництва «Човен». Олеся є надзвичайним роботоголіком: з презентації книги у Києві вона помчала в Ужгород, а звідти на інший кінець країни у Слов'янськ, і за її визнанням, рада була б, щоб її трохи хтось «вирубив» для відпочинку. Проте, оця роботоздатність дуже помітна в «Наших інших». Для прикладу, у книзі немає жодної описки — можливо хтось скаже, що це не завдання авторки, але це теж її відповідальність. Перед виданням книги вона отримала шість відмов, і лише з допомогою Українського культурного фонду це видання стало можливим. Окрім того, за сприяння фонду книгу «дописано» — 5 репортажів не виходили раніше ніде, а ще, попри досить дорогу книжку з багатьма кольоровими фото, частина накладу (загальний 2000) буде розповсюджена безкоштовно.

І репортажі дійсно художні, земоційними «гачками» на початку і жирними крапками наприкінці, коли тебе починає тиснути від ридань перш, ніж перегорнеш сторінку. При цьому читаються тексти напролюд легко, з максимальним ефектом присутності («Лесінка, посидь, ноги в мене болять», — українська шведка у Зміївці над Дніпром). Коли недостатня кількість фактичного матеріалу, авторка сягає літератури, розповідей місцевих чи столичних експертів. У цьому видінні почерк її друга і вчителя, польського репортажиста Вітольда Шабловського. До таких методів Олеся звертається, приміром, у текстах про останню єврейку у Бродях і останню ві-

рменку у «столиці вірмен» Кутах на Гуцульщині. Сам прийом розповіді через одну людину теж важливий, не лише у випадку вимираючої в даній місцевості спільноти, коли ти прагнеш радше показати, як було, ніж як є, але й у інших випадках, коли через цю людину можна показати усе, чим живе спільнота на даний момент. Як приклад — життя екс-вчителя Василя, румуна з Буковини, жінка якого на заробітках в Італії, донька на навчанні у Бухаресті («Коли перший раз доньку відвіз, вона дивилась на мене великими очима: „Папа, тут усі румунською говорять!“»), а сам він, набувавши і напрацювавши, залишився мов у розбитих ночов. На київській презентації книги Олеся сказала: «Я не засуджую їх за те, що мають румунські чи угорські паспорти. Значить, Україна не надала їм нормальних економічних умов життя».

Серед малознаних або малочислених в Україні етнічних груп очі нашої авторки дісталися гагаузі на Одещині, турків-месхетинців на Донеччині, кримських татар на Херсонщині, словаків-ліпаків на Закарпатті та їх земляків швабів і волохів. Це різні групи з різними історіями, хтось потрапив на територію нинішньої України кілька століть тому — як шваби чи гагаузи, а хтось в останні десятиліття — як мусульманські групи (у випадку кримських татар радше підійде термін «повернувшись»). Описуючи їх, Олеся або робить опір на історичній тягlostі і перипетіях, або ставить за завдання представити їх культурні особливості — у відносинах чоловік-дружина-діти, у кулінарних цікавинках. Кримські

татари Новоолексіївки — досить особливий випадок, оскільки в репортажі йдеться чимало про новітні моменти їхньої історії — протистояння на кордоні з окупованим Кримом, намагання провокаторів вбити клин між ними та слов'янським населенням.

Читачеві з Польщі цікавими будуть два тексти. Один про поляків на Житомирщині, де у 1920-х рр. існував польський національний район з центром у Мархлевську. Цій місцевості нині повернуто історичну назву Довбиш. Поляків звідти в більшості депортовано до Сибіру і Казахстану, проте їхнє повернення певним чином стало можливим — строгий нагляд за переселенцями відбувався уже пізніше, коли сталінський режим переселяв цілі народи. Нині Довбиш — це єдине містечко в Україні, де поляки вважають себе більшістю, тут збудовано найбільший в Україні костел. Проте мова їх українська з польськими домішками — Олеся розповіла, що їй як львів'янці все було зрозуміло, а редакторка «Наших інших» була проти, і чимало характерних словечок було викинуто. Другий текст, і він відкриває збірку, — про територію, на якій відбувся обмін населенням між УРСР і Чехословаччиною, коли замість волинських чехів було привезено 12 тис. русинів з Пряшівщини (у виданні вони фігурують чомусь як «словаки»), і про те, що повернення цих південних лемків додому стало теж парадоксальним чином можливим.

Окремі тексти Олеси Яремчук написала у співавторстві із Антоном Семиженком та Мартою Барнич.

Роман КАБАЧІЙ

ОСТАП
УКРАЇНЕЦЬ.
ТРАНС.
КИЇВ:
ВИДАВНИЦТВО
ЖУПАНСЬКОГО,
2018.

Містичне
«паломництво»
Європою

В основі сюжету нового роману молодого письменника Остапа Українця «Транс» (він з'явився друком у «Видавництві Жупанського») — дидактика мандрівки Європою чоловіка з України. Але не очікуйте, що це книжка про відмінності в стилі життя між Україною і ЄС чи мелодрама з життя робітників із України.

Книжка Остапа Українця насправді сповнена містики, алхімічних та інших таємних, метафізичних мотивів. Її головний герой із урочистим і водночас трохи пародійним іменем Андрій Комар-Кульчицький вирушає на захід через українсько-польський кордон за покликком загадкових знаків і натяків, що мають вести його в якесь «паломництво». Після Польщі він збирається об'їхати півконтиненту: Прагу, Дрезден, Амстердам, Ліон, Флоренцію тощо. У кожному з цих міст, ідучи за знаками та підказками, він зустрічається з усілякими дивними людьми, переказує малозрозумілі повідомлення, передає вантажі. А разом — ховається від не менш загадкових переслідувачів.

Десь він спілкується з відвідувачами різних барів (описи найдивовижніших і найбанальніших кнайп — окрема, важлива і яскрава частина книжки. Вона, до речі, змушує трохи згадати про іншого, вже історичного персонажа на прізвисько Кульчицький, який прославився тим, що завів до Відня каву та відкрив там першу кав'ярню), десь — із наркодилерами, зі священниками. Зрештою, в цій подорожі Комар-Кульчицький зустрічає жінку, про яку в містичних традиціях говорить як про «друге».

Як не дивно, але другий головний герой «Трансу» — австрійський детектив, і на «своїх» сторінках роману він займається тим, що розслідує вбивство... Комара-Кульчицького. Рано чи пізно дві сюжетні лінії перетнуться — і в цьому місці можна буде спробувати все розгадати. Втім, як уже можна зрозуміти зі сказаного, сюжетний бік книжки Остапа Українця загалом складний, заплутаний, неоднозначний. І навряд чи вдасться читати «Транс» суто як детектив чи як пригодницький гостросюжетний текст. Тобто пригоди тут, звісно, «гострі» — досить згадати, що переслідувачі «паломника» не відстають і не полишають намірів його впіймати, а ще й цей австрійський поліцейський... Але сюжетні перипетії постійно занурюються в зовсім інші речі: в гру слів, у плетиво асоціацій, у всякого роду алхімічні або алхімічноподібні натяки. Тут можна умовно, метафорично вжити прийнятий в алхімії термін «трансмутація». З героями роману Остапа Українця постійно відбуваються трансформації: десь зовнішні, десь внутрішні. Вони пов'язані як зі зміненими станами свідомості, так і з загадковими містичними подіями. Так, не обходиться й без наркотиків — Комару-Кульчицькому навіть у певний момент доводиться їх перевозити з одного міста в друге

(знову-таки: чим не пародія на іншого Кульчицького з його кавою?).

Отож, книжка сподобається тим читачам, які цінують, по-перше, містичну, метафізичну тематику, й тут уже менш важливо, трактують вони її всерйоз чи жартома, грайливо. Бо про «Транс» теж важко визначитися до кінця, наскільки поважно автор змальовує надприродні загадки та з якими міркуваннями дизайнери розташовували на обкладинці алхімічні символи. Чого тут, грубо кажучи, більше — пародійних пустощів Умберто Еко чи серйозних химер Густава Майрінка? Але в кожному разі в Українця відчувається вплив

обох письменників. По-друге, «Транс» буде до смаку любителям постмодерністської та модерністської «тканини» письма — «переливів» значень і метафор, мовної вигадливості, алюзій і всього того, що Микола Хвильовий колись називав «запахом слова». Хоч роман Остапа Українця в декотрих місцях справляє враження не досить ретельно доредатованого, загалом це яскрава та свіжа книжка. Вона однозначно засвідчує появу в українській літературі нового імені з виразним власним стилем, розумінням письма. ■

Олег КОЦАРЕВ

Допоможімо описати греко-католицьке кладовище в Горайці

«Каміння, яке говорить. Греко-католицьке кладовище в Горайці» — це наступна публікація Адама Бобровица, яка представить історію Горайця і його мешканців. Праця буде продовженням опису цього села, розташованого в Любачівському повіті. Цей опис автор започаткував у книжці під заголовком «Там ще чути шепіт молитов і биття церковних дзвонів», яка користується великим успіхом серед читачів (Пасленк, 2016, вид. І).

Цвинтар у Горайці разом з характерними білими вапняними хрестами становить цілісний елемент краєвиду любачівської землі. Ліс, у якому знаходиться це виняткове кладовище, додає цьому місцю чарівності, таємничості і магії. Некрополь з огляду на свої духовні, історичні та художні цінності, має характер визначної пам'ятки. Там поховані християни, переважно греко-католицького обряду. Цвинтар і надалі залишається невичерпним джерелом знань про релігійне життя тамтешньої спільноти. Надгробні хрести, статуї і барельєфи (датовані XIX і початком XX ст.) були виконані уже забутими сьогодні художниками.

Автор публікації постарався провести докладну інвентаризацію кладовища в Горайці, створити актуальний облік надгробків разом з описом вибитих на них епітафій. Багато з них уже сьогодні нечитабельні. Частина з них із плином років стала невидимою, затертою, зарослою мохом, рушеною грибок. Окремі з них покриті товстим шаром білої полушеної фарби.

Автор звертається з гарячою проською до осіб, які володіють інформацією, що стосується цвинтаря в Горайці — описи, спогади, знімки — передати їх або позичити, що дасть можливість деталізувати, уточнити й збагатити зміст майбутньої публікації.

Стефан ЛАШИН

Контактні дані: Adam Bobrowicz, ul. Cicha 5, 14-400 Pasłęk, Poland
tel. 601-729-953, e-mail: bobrowicz.ad@gmail.com

Відійшли...

З глибоким смутком і боєм
висловлюємо співчуття

Пані Галині, синові Петрові та усій родині

з приводу великої втрати — смерті

† Станіслава Овсіцького

Хай люблінська земля буде Йому пухом.

Вічна Йому пам'ять!

Пані Галино, обіймаємо Вас
та тулимо до своїх сердець.

Учні бартошицького педліцею № 2 (матура 1964 р.)

З великим боєм і сумом повідомляємо,
що 13 грудня 2018 року упокоївся у Бозі
наш коханий Тато, Дідусь, Прадідусь і Брат

бл. п. Петро Гнатюк

Народився 1924 р. в селі Завишень на
Сокальщині. Більшість свого життя прожив на
Помор'ї у селі Рабацино. Відійшов від нас великий
український патріот. Любив свою церкву,
Україну, її воля та незалежність були

для нього найважливішими. У своєму житті
пройшов справжній терновий шлях.

Щиро дякуємо о. пароху Роману Малиновському
та о. Петрові Гудці за похоронні богослужіння та
добре слово про покійного. Дякуємо церковному
хорові за похоронні молитви і співи, родині,
парафіянам, знайомим і усім, хто провадив
нашого тата в останню дорогу. Дякуємо також
усім, хто не зміг бути, але молитвою єднався
з нами у цей болючий для нас час.

Вічна йому пам'ять!

Діти з родини

Український альманах 2019

TYRSA Sp. z o.o., Warszawa
Nr 95 1160 2202 0000 0000 3170 4029
чи поштовим переказом, з позначенням,
скільки примірників замовляється.

Ціна 1 примірника **35,00 зл.**
(разом з висилкою).
Замовлення просимо
надсилати на адресу
ТОВ «Тирса»:
TYRSA Sp. z o.o.
ul. Kościeliska 7
03-614 Warszawa
e-mail: tyrsa@hot.pl
тел. +48 [22] 679 95 47
або вплачуючи рівновартість
кількості замовлених
примірників на банків-
ський рахунок:

Звернення Андрій Батрух завершує писати книжку про історію села Ракова біля Тирави-Волоської і звертається до колишніх мешканців Ракови, Пашови та інших з проханням про старі фотографії з цих сіл, які можна було би надрукувати в книжці. Скани фотографій можна вислати на адресу: jezrdna@gmx.de У разі питань просимо дзвонити на номер: +48 519 049 023.

Стефанія Терепенко, голова гуртка ОУП у Валчі

До уваги читачів!

Інформуємо, що всі громадські оголошення та повідомлення (крім комерційних), а також статті, які друкуватимуться в газеті, приймаємо тільки в українськомовному варіанті.

Редакція

Шановні Читачі!

Надсилаючи оголошення, просимо подавати своє ім'я, прізвище, повну адресу, телефон та дату бажаного друку оголошення. Оголошення без таких даних не будуть прийматися до друку.

Редакція «Наше слово»

ЗАПРОШУЄМО НА

МАЛАНКУ 2019

МОЛТАЙНИ 19 січня. Вхід — 40 зл., записи — тел. 663 74 85 86.
Запрошують організатори

СЛУПСЬК 19 січня.

Зал ресторану «Фелікс» (Dom Spotkań Okolicznościowych Felix, ul. Bauera 1a). До танцю гратиме ансамбль «Коханий спів». Усіх запрошуємо до спільної забави. Квитки можна придбати у Дарія Циліупи, тел. 605 40 86 20.
Організатори

ТШЕБ'ЯТІВ 19 січня. Початок о 20⁰⁰.

Місце — ресторан «Ратушова» (ul. Rynek 30). До танцю гратиме гурт «Хата Вуя Бена». Організатори забезпечують теплі і холодні страви та веселу забаву до ранку! Кількість місць обмежена! Детальніша інформація та бронювання місць за номерами телефонів: Богдан Патра +48 609 271 201, Дарко Війтів +48 691 926 596
Щиро запрошуємо всіх охочих до спільної забави!
Організатори

КРАКІВ 26 січня. Початок о 20⁰⁰.

Студентський клуб «Arka» (Al. 29 listopada). На забаві гратиме гурт «Троянда». Увага! Кількість місць обмежена! З питаннями та з резервацією місць запрошуємо до контакту: krakowska.malanka2019@gmail.com

КЕНТШИН 2 лютого. Початок о 19⁰⁰.

Спортивний зал MOSiR, ul. Kazimierza Wielkiego 12 A. До танцю гратиме гурт «Гопак» із Ольштина. Забронювати місце та купити квитки можна за телефоном: 603 433 121; 603 526 236.

ЕЛЬБЛОНГ 16 лютого. Зал при вул. Дембовій.

До танцю гратиме ансамбль «Хата Вуя Бена». Точніша інформація та резервація місць — в пані Галини, номер телефону: 667 460 932.

Передплата «Нашого слова»

ЄВРОПА + УКРАЇНА

Півроку	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА	
280,00 зл.	560,00 зл.
63,00 фунтів 70,00 євро	125,00 фунтів 140,00 євро
АВІАПОШТА	
330,00 зл.	660,00 зл.
73,00 фунтів 83,00 євро	145,00 фунти 165,00 євро

ПОЛЬЩА

Кількість примірників	Ціна одного примірника в передплаті	Квартал	Півроку	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА (PRZESYŁKA EKONOMICZNA)				
1 примірник	3,70 зл. + поштові оплати	78,00 зл.	156,00 зл.	312,00 зл.
3 примірники і більше	3,70 зл. без поштових оплат	48,10 зл.	96,20 зл.	192,40 зл.
АВІАПОШТА (PRZESYŁKA PRIORYTETOWA)				
1 примірник	3,70 зл. + поштові оплати	87,00 зл.	174,00 зл.	348,00 зл.
10 примірників і більше	3,70 зл. без поштових оплат	48,10 зл.	96,20 зл.	192,40 зл.

АВСТРАЛІЯ, НОВА ЗЕЛАНДІЯ

Півроку	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА	
280,00 зл.	560,00 зл.
80,00 дол. США	160,00 дол. США
АВІАПОШТА	
330,00 зл.	660,00 зл.
95,00 дол. США	190,00 дол. США

КАНАДА

Півроку	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА	
280,00 зл.	560,00 зл.
110,00 дол. КАНАД.	220,00 дол. КАНАД.
АВІАПОШТА	
330,00 зл.	660,00 зл.
125,00 дол. КАНАД.	250,00 дол. КАНАД.

США, ПІВДЕННА АМЕРИКА

Півроку	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА	
280,00 зл.	560,00 зл.
80,00 дол. США	160,00 дол. США
АВІАПОШТА	
330,00 зл.	660,00 зл.
95,00 дол. США	190,00 дол. США

Наше Слово

Adres: Redakcja „Nasze Slovo”, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa,
tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10,
redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46,
redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogłoszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Khrystyna Zanyk, Piotr Tyma, Igor Szczerba.
Zespół redakcyjny: redaktor naczelny – Khrystyna Zanyk, sekretarz – Igor Szczerba, zastępca redaktora
naczelnego – Paweł Łoza (Warszawa), redaktorzy – Kateryna Semchuk (Warszawa), Anna Winnicka
(Koszalin), redaktor stylistyczny – Olga Rusina, Ludmyla Goncharuk, redaktor techniczny – Olga
Michaluk, prenumerata, reklama – Lesia Korostatewycz.
Współpracownicy: Stefan Migus (Olsztyn), Janusz Bakunowicz (Bielsk Podlaski), Anastazja
Krawczuk (Warszawa), Anastasija Kanarska (Lwów), Piotr Andrusieczko (Poznań), Olesia
Gieral (Lublin), Bogdan Tchórz (Górowo Iławskie), Ludmyla Labowicz (Białystok), Oksana
Kulczewycz (Legnica), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl),
Igor Isajew (Warszawa), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski), Mikołaj Pipka (Przemyśl), Olena
Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7
03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77, 677-88-05 (sekretariat),
22 677-88-06 (sekretarz Zarządu Głównego), fax: 22 679-96-95,
E-mail: zuwp@post.pl, sekretariat@ukraina.com.pl,
Internet: http://www.oup.ukraina.com.pl

Fotoskład: Redakcja „Nasze Slovo”

Druk: Drukarnia „Efekt”. Nakład 2850 egz.

Pismo dofinansowano ze środków dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:

Związek Ukraińców w Polsce Z.G., ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa
IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196
BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX
Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w pozostałej walucie:
47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.

Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.

Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo
ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami
tylko na łamach tygodnika.

Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa” wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Slovo” dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u,
w wybranych EMPIK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:

Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie
www.prenumerata.ruch.com.pl

Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl
lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH” pod numerami: 22 693 70 00
lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7⁰⁰ – 17⁰⁰.

